

A HOLOCAUST 52. ÉVFORDULÓJA

V. ÉVFOLYAM

4. SZÁM

ROMA LAP

1997. ÁPRILIS

ÁRA: 40 Ft

**EGY NAGYHATÁSÚ
FIRKÁLGATÓ**

**APÁM
JÓSLATA**

**A PÁPAI ROMA
MADONNA**

PÁLYÁZATOK

VÁSÁRNAPTÁR

HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Egy meghívó, mely számomra megtiszteltetés!

Egyik délelőtt egy különösen furcsa borítékot kaptam, amelynek feladója a gödöllői Montágh Imre megkülönböztetett tanrendű általános iskola volt. A meghívóban az állt, hogy szeretettel elvárnam 1997. IV. 19-én az iskola fennállásának 25 éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepségre. Odaérkezésemkor Szabari Szaniszlóné a gyakorlati oktatás vezetője és Vidák Józsefné, a Cigány-gyermekek Oktatásáért Egyesület elnöke fogadott, s bemutatott a Kiss Zoltán Szakiskola tagozatvezetőjének. Ezek után dr. Bucsyné Prém Katalin az iskola kiállítási termében büszkén mutatták a 25 év munkáit, amit pedagógusok és tanítványaik együtt készítettek. Képzőművészeti alkotások tárultak elénk, régmúltat elevenítettek fel az egykori fotók a termék falain. Különböző sportrendezvények, kulturális események s színjátszó

körök emlékeit őrizték ezek a fotók. Mindenütt öröm bűjt meg a tanítványok arcán. Látható volt, milyen bensőséges kapcsolat alakult ki diák és tanár között. Itt nem egyszerű oktatás folyik, hanem lehetőségeket kínálnak fel az itt tanulók számára, hogy ne vesszenek el a mindennapos küzdelem útvesztőiben, hanem ők is értékei lehessenek az össz társadalomnak. Ennek érdekében az itt tanító pedagógusok minden diákból próbálják kihozni a tehetséget, s szakmát tanítani számukra. Sok tanulónak biztosítottak szakmát s ezzel nőhetett a tanulók önmegbecsülése. Ezért nemcsak az ott tanuló diákok tartoznak köszönettel Montágh Imre tanár úr emlékének, s az ott

tanító pedagógusoknak, hanem az egész társadalom. Néhány visszalátogatott tanuló arcán a boldogság s az öröm sugárzott mikor a régi iskolájukba visszatértek, s a tanítójukkal találkozhattak, s büszkén emlékezhetek vissza az elmúlt időszakra. Például Szabó János és Kecskés Judit volt tanítványok, akik a sport terén nagy eredményeket értek el, magasugrásban és távolugrásban. Később összeházasodtak, meghitt családi életet élnek, Judit telefonkezelő, János pedig szobafestő, -mázoló. Lakatos Károly, aki 4 gyermek édesapja s kertészként dolgozik, diákként prózamondó versenyen első helyezést ért el. Németh Csaba egy BT társaság vezetője. Színjátszó fesztiválon első helyezést értek el. Még folytathatnánk a neveket s a régmúlt időszak emlékeit. Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni a Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Egyesület s az OCKÖ Pest Megyei Iroda nevében az itt tanító pedagógusoknak a nagyszerű munkájukért.

Kökény Kálmán

OCKÖ Pest Megyei Iroda vezetője

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele

Enciklopédia

Radics Béla (1867-1930)

Híres primás, nótaszerző. Hatéves korában kezdett hegedülni, és néhány évvel később már apja zenekarának volt a tagja. Az együttest 1885-ben vette át, és a következő évben mutatkozott be a főváros közönsége előtt. Régi híres bálók, nagy tekintélyű uralkodók és világhírű művészek muzsikusa volt. Debussy a barátságával tűntette ki, Pablo Casals, Erich Kleiber és sokan mások elismerő sorokat írtak az emlékkönyvébe. Évtizedekig a Pannónia Szálló igényes vendégeit szórakoztatta. 1910-ben itt kereste fel Debussy is, miután már jó néhány neves primást meghallgatott. Radics Béla muzsikája után elragadtatással mondta: „Így képzeltem el az igazi cigány muzsikát!” Akkori élményéről néhány évvel később írta egyik magyarországi ismerősenek:

„Az az érzésem, hogy Önök magyarok nem becsülik ezt a zenét igazi értéke szerint! Annyira megszokott dolog az Önök számára, hogy már nem érzik művészi erejét, mely pedig oly mélyen és tökéletesen benne van.”

Radics Béla negyvenöt évi működése alatt mindent elért, amit egy kiváló muzsikusként elérhet. Az adások kezdetétől játszott a rádióban. Mint világot járt ember, tisztában volt azzal, hogy rádiószerepléseinek milyen nagy je-

lentősége volt a munkájában. Négy gyermeke közül János fiát jó muzsikusként tartották, Annát Bura Károly, Erzsébetet Magyar Imre, Irént pedig Bura Sándor vette feleségül. 1930. február 21-én a Pannónia Szállóban összegyűlt muzsikusok hiába várták mesterüket. Már éppen nélküle akarták kezdeni a műsort, amikor megtudták a szomorú eseményt: Radics Béla közvetlenül elindulása előtt rosszul lett és meghalt.

Temetése február 24-én, egy hétfői napon volt a Kerepesi temetőben. Már a délelőtti órákban megindult a hatalmas néptömeg a temető felé, a négy órára hirdetett gyászszertartás előtt már több mint százezren tolongtak az utcán. A búcsúztatásra megjelent ötszáz cigánymuzsikusként mindössze húszan tudtak a ravatalig eljutni, és 36. Rácz Laci vezetésével a Megálló a keresztútnál c. nótájával kísérték el utolsó útjára a híres primást.

Tóth Aladár, a kiváló zeneesztéta, a Pesti Naplóban megjelent nekrológijában, többek között így emlékezett meg az elhunytól: „Komoly, lelkiismeretes, igazi művész volt Radics Béla, amilyen az úgynevezett klasszikus zene művelői között is kevés akad. Talpig művész és talpig ember volt.”

(Csemer Géza: Habiszti)

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a „Magyarországi
Nemzeti és Etnikai
Kisebbségért”
Közalapítvány
támogatásával

Kiadja: az „Oktatási és
Továbbképzési Központ”
Alapítvány

5000 Szolnok,
Szapáry út 19.

Tel/fax: (56) 420-110, tel.: (60) 387-293

Főszerkesztő: Paksi Éva
Tervezőszerkesztő: Pozsa József
Fotóriporter: Hargitai Lajos
Munkatársak: Botosné Kótvé Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Pálfi Elvira

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:

REPRÓ STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseggy Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük
meg és nem küldjük vissza!

ÖN HOGYAN OLDANÁ MEG A KISEBBSÉGEK PARLAMENTI KÉPVISELETÉT?

...TETTÜK FEL A KÉRDÉST VALAMENNYI PARLAMENTI PÁRTNAK, CIVIL SZERVEZETEKNEK ÉS AZ UTCA EMBERÉNEK. SOROZATUNKBAN HAVONTA OLVASHATJÁK VÉLEMÉNYÜKET.

A választási rendszer nagyban befolyásolja a hatalom gyakorlását. A parlamenti választási rendszer feladata a társadalom politikai tagozódásának megjelenítése, a pártok akaratának, programjának megmértetése, valamint a választópolgárok szavazatainak arányos képviselete.

A jelenlegi magyar választási rendszer három alrendszerből áll:

1. Egyéni kerületi
2. Megyei listás
3. Országos listás

Az egyéni kerületi 176 képviselő választása legtöbbször a második fordulóban a három legtöbb szavazatot kapott között dől el. A megyei, illetve a fővárosi területi listán legfeljebb 152 mandátum nyerhető el. Az egyéniben, illetve a megyei listán alulmaradottak szavazata nem vész el, mert szavazataik arányában a pártok az országos lista legalább 58 mandátumán osztozkodhatnak. Ez a vegyes választási rendszer a 386 képviselő mellett sem biztosítja a kisebbségek szavazataival arányos parlamenti képviseletét.

A FKGP mindennek előtt a kétkamarás parlamentben gondolja a nemzeti-etnikai kisebbségek, a területi önkormányzatok és egyéb civil társadalmi szervek képviseletét, delegálás, illetve testületi szervezésben. Sajnos erre nincs politikai akarat a 72 százalékos parlamenti többségű kormányzó koalícióban.

A FKGP mint ellenzéki párt, egyedül nem képes megváltoztatni a mostani vegyes választási rendszert.

Második kamarás parlament van Nagy-Britanniában, a Német Szövetségi Köztársaságon belül Bajorországban, Franciaországban, Olaszországban, Spanyolországban, az újabb demokráciák közül Csehországban, Romániában, Oroszországban is.

A FKGP programjában a kétkamarás parlament szükségességét hirdeti, ahol a népszuverenitás akkor valósul meg, ha a képviseleti szervezetekben, a különböző politikai irányzatok, a csoportérdekek, a helyi közösségi érdekek, a nemzeti és kisebbségi érdekek kifejeződhetnek, érdekeiket az országgyűlésben képviseleti úton valósíthatják meg.

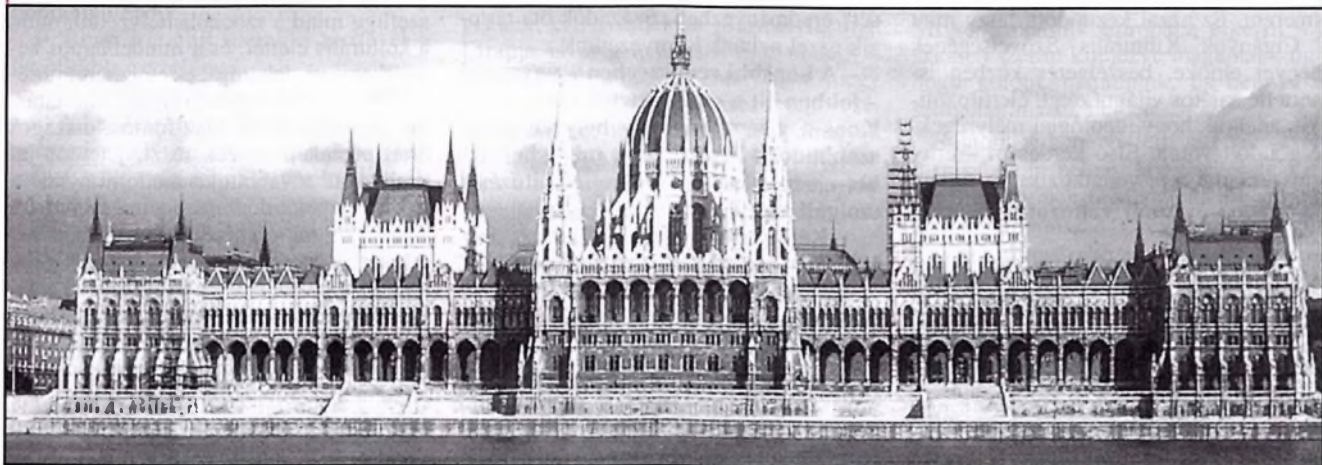
A végrehajtó hatalomban pedig minden szinten a kisebbségi önkormányzatok útján.

A FKGP programjában a népszavazást hirdeti, ahol az új alkotmányt, a köztársasági elnök választást, a kétkamarás parlamenti rendszert a nép szavazással döntené el.

A FKGP programja szerint – a demokratikus jogállamban – az új alkotmány elfogadtatásához népszavazásra van szükség, ahol a kisebbségeknek meghatározó szerepük van.

Ezért az FKGP támogatja a kisebbségek képviselőinek a Parlamentbe kerülését.

Kétyi Zoltán, FKGP szakértő

„NEM AKAR KOLONC LENNI A CIGÁNYSÁG A MAJDAN EGYSÉGES EURÓPÁBANI”

– INTERJÚ IDŐSZERŰ ETNIKAI ÜGYEK BEN –

Május 2-a, délután, a pápai Kozák család – a Temető utcai, mert hasonló nevű máshol is található – a tévé előtt. Nem véletlen: ifj. Kozák János, az idei „Ki mit tud?” közönségdíjasa mexikói útiélményeit szemlélteti családjának az ott készült tévéműsorral, nem kisebb személyiséggel, mint Antal Imre konferálásában. „Ifjabb János” cigányul ad elő dalokat gitárszóval, közönségsikerrel. Anyu, apu, a három testvér, nagybácsi, unokahúg s néhány családon kívüli vendég boldog a nappaliban, bőrfoteljében kihúzza magát a fiú is, „besegít” a kalauzolásba. Gondolom, milyen érzések munkálnak benne, hiszen nem is olyan rég, hogy ott járt a győztesek kis táborával. Ki tudja, jut-e még arrafelé, olyan messze innen?

Apu, az idősebb Kozák János, fiával örül e percekben, maga is emlékszik a vetélkedőre való felkészülés, a fia megmérettetésének állomásaira, s a műsor láttán is megerősödik hite: érdemes volt.

Ilyen a hangulata akkor is, amikor a családi műsomézést követően szívesen vállálja, hogy válaszol kérdéseimre, anél is inkább, mivel élete egy-egy sikeres állomása – miért ne lenne fia eredményének elősegítése a maga öröme is? – mint bárki érző, gondolkodó, törődő embert, őt is „feldobja”.

Jó tizenkét éve ismerem Kozák Jánost, a középiskolát végzett kőművest, aki jelenleg építőipari cég tulajdonosa, igazgató-elnöke, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat egyik alelnöke, a Veszprém Megyei Cigányok Független Érdekvédelmi Szövetségének elnöke, tagja a Pápai Cigány Kisebbségi Önkormányzatnak, mindezekon túl(?) szerető párja feleségének, gondos apja négy iskolás gyermekének, akik közül a legidősebb az említett, immár messze földön ismert nótacénes – a maga 18 életével.

Fentebb említettem, hogy elég régóta ismerem. Ez azzal kezdődött, hogy mint a Cigányok Kulturális Szövetségének megyei elnöke, beszélgetés közben ismertette sajátos világnézetét, életfilozófiáját, anélkül, hogy ideológiai mélységekre gondolt volna. Első kérdésem – értelem szerűen – erre vonatkozik:

– Annyi év után változott-e gondolkodása?

– Amivel foglalkozom, a maga sokrétűségével, sokoldalúságával bizonyítja, hogy nem változtam. Azaz: családi neveltetésem és a társadalmi környezet kiváltotta kettős identitástudatom – cigány és magyar állampolgár –, nemcsak arra sarkall, hogy jól megismerjem magam, családom, nemzetiségem helyzetét,

arra is, hogy bizonyítsam, a magam, családom életével a társadalom normáit felismerve, elfogadva, követve is élhetünk. Egészen kisgyermekkoromtól járva az országot (édesapám munkájában segédkeztem, elvégre lováriak vagyunk), jól megismertem a cigány nemzetiség életét. Mindazt, amit oláhnak, beásnak, romungronak lenni jelent. Mindazt, ami a körülbelül hatszáz éve a Kárpát-medencében élő, Indiából származó népem sorát befolyásolták és mindazt, ami most hat ránk. A kulturális szövetség eleve lehetőséget tár elénk. A felismerésből eredő tapasztalatok megfogalmazására és a lépésekre, amelyekkel elkezdtem utamat: átadni tapasztalataimat, mások számára is lehetővé tenni a helyzet és a tennivalók felismerését. A „többség” számára is ismeretekkel szolgálni avégett, hogy mind többen és többen olyannak ismerjenek meg bennünket, amilyenek megszülettünk. És rájönni arra, hogy össznépi, osztársadalmi kell, hogy legyen az elhatározás és cselekvés, amely a Magyarországon élő (itt is), a cigány etnikum sorsa megváltozását, általa a többiek „utolérését” eredményezheti. Századok óta tartozik ezzel nekünk környezetünk...

– A korábbi rendszerben – úgy mond – jobban élt a cigány nemzetiség. Általános a vélemény, hogy helyzete rosszabbodott. Ha így van, mit tehet, tehet-e egyáltalán, hogy célkitűzését szolgálhassa?

– Kétségtelen, mint millióknak, nekünk is – hadd beszéljek általában rólunk – rosszabbodott anyagi helyzetünk. Nem emlegetem ezek tényeit. Mindettől függetlenül kinyílt az ajtó minden eddiginél jobban előttünk, hogy identitástudatunk kialakuljon, erősödjön, azaz a társadalmi demokrácia valóságossá válása sok jót is ígér. Tény viszont, hogy azok az állapo-

tok (tudat és anyagi helyzet), amelyek között etnikumunk többsége él, nem segítik elő az alapos változást, fejlődésünket, felzárkózásunkat. Nem teszük lehetővé azt, hogy az ország ne nyomorgó cigány százazrek „koloncával” közelítsen Nyugat-Európához, majd foglalja el annak fontos szerepeiben a helyét. Am hogy mégse így legyen ez, rendkívül fontosnak tartom mindezek felismerését mindazok részéről, akik tehettek valamit. Mindebből adódik, hogy mindent elkövetek a „felismerttetésért” mind az etnikumban, mind azon kívül. Ezért választottam a kulturális szervezet helyett más szerveződést, amikor vállaltam a közreműködést a Veszprém Megyei Cigányok Független Érdekvédelmi Szövetsége létrehozásában (1992.), majd ennek elnöki tisztét. Ezért szorgalmaztam – felismerve a nemzeti és etnikai kisebbségi törvény jelentőségét (gyengeségeivel együtt) – a települési cigány kisebbségi önkormányzatok választását, a megválasztottak figyelemmel kísérését, védelmét szervezetemmel, majd mint Pápa Város Cigány Kisebbségi Önkormányzata által delegált tagként részt vettem történelmünk egyik legjellegesebb, addig párját ritkító eseményén, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat megválasztásán, amikor is egyik alelnökének választottak.

– Teljesült-e óhaja, vágya; többet tehet-e etnikumáért?

– Minap rendeztük a VMCFÉSZ éves közgyűlését. A résztvevők egyhangúan elfogadták a tavalyi évről szóló beszámolót, és ez megerősített bennünket abban a hitünkben, hogy teljesítettük az etnikum szolgálatában megfogalmazott feladatunkat, s hogy erre a jövőben is szükség van megyénkben. Az OCKÖ elnökségében megtisztelő, nagyon fontos feladatot bíztak rám: a foglalkoztatáspolitikai alelnöki tisztet. Úgy hiszem, feladatom összefügg mind a szociális helyzettel, mind a kulturális étellel, és a mindennapos kenyérkereseti lehetőségek megteremtésének nagy, szent ügyével. Ilyen indítással járom az utam, azaz fontos, országos értekezleteken veszek részt, jelentős javaslatokat továbbítok, módom nyílik a mindennapok időszereiségre felhívni a figyelmet, mi több, olykor konkrét javaslatokat is tenni a megoldásra, a cigány etnikum, ezzel párhuzamosan a társadalom érdekében. 1994-es megválasztásom óta az elnökség többször beszámoltatott, mondott véleményt. Azt hiszem, nem végeztem rossz munkát.

– Mintha minden jó mederben folyana...

– Bár így volna! Sajnos, nincs minden rendben, hiába valamennyiőnk nagy igyekezete, lelkesedése a települési vagy éppen az országos önkormányzatban. Az etnikum gondjairól, problémáiról szinte naponta olvasni az újságokban, látni-hallani a tévében, a rádióban. Egyre inkább megfogalmazhatjuk: a társadalom nagy gondját az erre illetékesek megfogalmazni meg tudják, olykor tippek is elhangzanak a megoldásra, mégis, amikor a tenni-valókra kerülne sor... Szóval itt-ott, ekkor és akkor, így és úgy mindig akad lehetőség a mismásolásra, az egymásra mutogatásra... Egészen konkrét példa: az OCKÖ olyan lakásépítési koncepcióval rendelkezik, amelyet jóvá hagyott a kormány. A megoldáshoz (ez a megvalósításra vonatkozik) kaptunk is húszmillió forintot. Tudni kell, hogy az országban tízezerszám élnek – hadd említsem csak őket – nagycsaládosaink, akiknek a legsürgősebb lenne, hogy normális lakáshoz jussanak. Ennek megoldása az OCKÖ által létrehozott Közhaszú Társaság (KHT) – amely felügyelő bizottságának is tagja vagyok. Ebből az összegből még a valóságos igények felmérésére sem futja! És akkor hol van még az, ami valóságos anyagi segítséget jelentene számukra? Mert kétségtelen, az építkezéshez szükséges ún. bekerülési összeg 65 százalékát állja az állam. A 35 %-át ezek a családok képtelenek előteremteni, még akkor is, ha netán ingyen kapnának közművesített telket valamelyik önkormányzattól, vagy a család munkajét is hasznosítaná. Kétségtelen: az, hogy megoldjuk – vagy ezt csak megközelítsük is – a cigány etnikum leghátrányosabb nagy részének lakásgondját, arra volna szükség, hogy az állam az építkezési költség teljes összegét magára vállalja! És amíg ennek szükségességét nem ismerik fel, nem jönnek rá elengedhetetlenségére, a probléma marad és súlyosbodik. És normális lakások nélkül nem javul az egészségügyi helyzet, és nincs lehetőség az oktatásra, a tanulásra: a cigány etnikum felemelkedésére. És ehhez bizony még egy nagy gond említendő.

– Talán az, ami alelnöki tisztével a leginkább összefügg?

– Jól fogalmaz. A foglalkoztatás hiányzik. A kenyérkereseti lehetőség a cigány nemzetiségiek tízezreinek (is). A nap-nap után közölt számadat a hivatalosan nyilvántartott munkanélküliekről, tükrözi helyzetünket. De tükrözi a megdöbbentő adat a már nem nyilvántartottakról is. És hadd ne említsem pályakezdőinket... A témában naponta megnyilatkozik boldogboldogtalan. Csak éppen elfogadható ötlet nincs. Százmilliók kerültek, kerülnek különböző alapítványokba a sok-sok ötlet elfogadása nyomán, csak éppen nem látni a százmilliók nyomát az etnikum-

hoz vezető utakon. Számos ötletünk, javaslatunk került fontos szervekhez. Hadd fogalmazzak meg ismét, immár a nyilvánosság előtt a lakáshelyzet megoldására tett javaslatomhoz hasonlókat a tárgyan is. Nem tartom elfogadhatónak az olyan állításokat, miszerint cigány nemzetiségűk is találnak munkát, ha megfelelő képzettséggel rendelkeznek. Hogy ilyenek és sokan legyenek, ahhoz idő, pénz kell. Addig viszont készenhalás a sors. Állami rendelkezés lenne szükséges ahhoz, hogy mind az állami, mind az önkormányzati vagy magán cégeknek bizonyos megrendelések teljesítésekor mun-

Kozák János, az OCKÖ foglalkoztatási ügyek-felügyelő alelnöke – munkaértekezleten

kaalkalmat kell biztosítaniuk a leghátrányosabb helyzetben élők számára is. Azután olyan munkaalkalmakat kell teremteni, amelyek egyben az oktatást, a képzést, a szakmai végzettség megszerzését is lehetővé teszik. A munkaügyi szervek tegyék lehetővé, hogy akár más településen is végezhesse munkát a kenyérkeresők, olyan feltételek között, amelyek megfelelnek a kenyérkereseti lehetőségeknek, ezt nyújtják is. Bármelyik ujját harapja is meg a társadalom, mibe gyökérlik. Pedig úgy néz ki, hogy nem megy másként. Több, mint ötszáz ezer ember létéről van szó, olyan családokról, amelyek jelentősége a népszaporodást illetően sem elhanyagolható. És erről manapság ugyancsak sok szó esik parlamentben, utcán, gyűléseken, újságokban is.

– Az említett gondok valóban nagyok, a megoldás nem tűnik közelinek. Mégis, miként gondolja a közelítést?

– A fentiekben már konkretizáltam néhány elgondolást, annak tudatában, hogy gondot okoz a társadalomnak. Most arról vagyok kénytelen néhány szót említeni, hogy a hiányosságok egyik okának a tár-

sadalom nemzetiségi politikáját tekintem. Jobban mondva – remélem, senki sem bánt érte – kifejezem azt a véleményemet – amivel nem vagyok egyedül –, hogy a cigány etnikum létét bűnös dolog csak nemzetiségi ügynek tekinteni. Sajátos megítélést és megoldást követelnek! A magyarországi nemzetiségekhez szinte semmiben nem hasonlít a cigány etnikum, már csak azért sem, mert nem egységes népcsoport. Nyelve, kultúrája sem egységes, múltja csak annyiban, hogy talán együtt indultak Indiából a történelmi útra... Jó példa lehet erre a cigány nemzetiségű gyerekek iskolai oktatása. E tekintetben csak az oláh vagy a beás származásúakat említem. Más a családi életük, a nyelvük, magyar nemzetiségű, csak magyarul beszélő gyerekek között – vagy kisegítő iskolában – kénytelenek tanulni, állampolgárrá formálódni. Tények bizonyítják, nincs ez jól, ahol lehet, legalább nemzetiségi csoportokat kellene szervezni, amelyek viszont nem különítik el úgy a többségtől, hogy az bármely „oldal” számára káros megkülönböztetéssel járna. Még akkor is így kellene tenni, ha sok idő telik el, mire bármelyik cigány nemzetiségűek által beszélt nyelvet ismerő pedagógusok kerülnek a tanterületekbe. A fentiekből adódik, hogy meg kell reformálni a nemzetiségi törvényt, rendezni a cigány etnikum számos intézménye közti viszonyt (lehet furcsa, a megosztást ható tényezőjének tartom, mégis az etnikum mintegy védekezése a sok szerveződés, legyenek politikaiak, kulturálisak vagy érdekvédelmi), anyagi támogatásuk dőlget, de a társadalomtól való elvárt ható viszonyokat is.

A Parlamentben létszámarányosan (népességarányosan) képviselőket kellene kapnia – a választott képviselőkkel azonos jogokkal – az etnikumoknak. Sokan vagyunk, sok a bajunk, nemigen pislog még csak a mécses sem a sokat emlegetett alagút végén. Mindezek ellenére nem követelődünk az utcán. Kérünk, ezt is szerényen tesszük. Annak reményében, hogy mivel itt az ideje, megértik, értékelik és teljesítik is jogos kívánságainkat. Mi sem akarunk Európába érkezni – a szlogen szerint kifejezve magamat – úgy, hogy kolonc maradjunk, és bennünket szidjanak mások helyett...

Sajnos, vidámabb témánk nem esett, mégis bírom benne, hogy sikerült a cigány etnikum szolgáltatást élethivatásnak tekintő, mindössze 39 esztendő, sok elfoglaltságú lovári cigány politikust bemutatnom. Őt, aki – mint a „Lungo Drom” is hivatkozott rá – a Zalában rendezett Roma ’97 konferenciát is (ahogyan azt záródokumentumában kifejtették) alkalmasnak tartotta az etnikumi, illetve társadalmi továbblépés elősegítésére.

Hazai Sándor

GELLÉRT KISS GÁBOR

AZ ORSZÁGGYŰLÉS EMBERI JOGI, KISEBBSÉGI ÉS VALLÁSÜGYI BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

„Jó esélyét látom annak: 1998-ban kisebbségi képviselők is helyet foglalnak majd a Parlamentben

– Kérem, röviden mutassa be olvasóinknak a bizottság munkáját!

– Az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága 20 taggal működik, közülük 9 szocialista, 4 szabaddemokrata, 7 pedig az ellenzéki pártokból vesz részt a munkában. Alapvetően, mint minden parlamenti szakbizottságnak az a feladatunk, hogy a meghozandó törvényeket az érvényes alkotmányos és törvényi környezetnek megfelelően elbíráljuk, előzetes kritikával javítsuk, módosítsuk. Ugyancsak eredendő feladatunk a végrehajtó hatalom ellenőrzése, hogy ugyanis a törvényeknek megfelelően végzi-e a kormányzat, az államigazgatás és a közigazgatás a maga munkáját. Végezetül nem túl népszerű, ám az előző ciklusból megörökölt feladata bizottságunknak az is, hogy évről évre javaslatot tegyen az országgyűlésnek az egyházak közötti pénzmegosztásra, illetve a kisebbségi szervezetek támogatására szánt költségvetési hányad elosztására.

– A nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek között idén 70 millió forint támogatást osztottak szét. Alig több, mint 60 cigány szervezet részesült – az előző évekhez képest – igen csekély támogatásban. Az országos önkormányzatok létrejöttével miért nem övék a feladat, hogy döntsenek a szervezetek támogatásáról?

– Ebben a kérdésben sajnálatosan egy tárgyi tévedés is megfogalmazódik, hiszen azt állítja, hogy az előző évekhez képest igen csekély az idén szétosztott támogatás mértéke. A tévedés valószínűleg abból fakad, hogy tavaly és tavaly előtt még bizottságunk javaslata alapján döntött az országgyűlés a kisebbségi önkormányzatok támogatásáról is, az idei költségvetésben azonban már ezek önálló címként szerepeltek. Az állítással ellentétben tavaly szervezet-támogatásra 65 millió forintot fordított az országgyűlés, az idén 70 milliót. És azért csak ennyit, mert az önkormányzatok működésére fordított hányad lényegesen meghaladja a szervezet-támogatások mértékét. Ez a tény azonban összhangban áll a nemzeti és etnikai kisebbségekről szóló

Gellért Kiss Gábor

törvény szellemével, hiszen az a kisebbségi autonómia mibenlétét elsősorban az önkormányzatiságban fogalmazza meg. Sajnálatos módon ahelyett, hogy a szervezetek behúzódtak volna az önkormányzatok ernyője alá, azt kell tapasztalnunk, hogy a hagyományörző, érdekvédelmi és kulturális tevékenység elkülönülni látszik az országos kisebbségi önkormányzatoktól, s ezért e pillanatban nem tetszik megalapozottnak az az egyébként ésszerű feltetelezés, hogy az önkormányzatok maguk döntsenek a szervezetek támogatása felől. Egyébiránt semmi nem tiltja az önkormányzatoknak, hogy támogatásban részesítsék az arra érdemesnek tartott szervezeteket. Erre azonban egyetlen kisebbség esetében sem tudok példát.

– Ön hogyan oldaná meg a kisebbségek parlamenti képviseletét? Lát-e esélyt még ebben a kormányzati ciklusban arra, hogy a kisebbség képviselői bekerüljenek a Parlamentbe?

– A kisebbségek parlamenti képviselete ügyében kialakult a szükséges egyetértés a parlamenti pártok között. Nagyjából-egészében a módot illetően is létrejött az egyetértés, hiszen a koncepciót valamennyi párt jóváhagyta. Ennek az a lényege, hogy a „kisebbségek – önkormányzataik révén – listát állíthatnak”. A listára titkosan leadott kedvezményes szavazatszámmal juttathatnak képviselőt a parlamentbe a magyarországi kisebbségek, reményeink szerint már 1998-ban. A kisebbségi választójogi törvény ilyen értelmű módosítása párhuzamosan az alkotmány módosításával kodifikációs szakaszban van és véleményezésre még talán a nyári szünet előtt megkapják az érintettek. Ebből az is következik, hogy igen jó esélyét látom annak: 1998-ban kisebbségi képviselők is helyet foglalnak majd a Parlamentben.

– paksi –

Nemzeti és Etnikai Kisebbségi szervezetek költségvetési támogatása

1. „Amalipe” Cigány Kultúra és Hagyományörző Egyesület	500.000	34. Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesület . . .	1.000.000 Ft
2. Állástalanok, Hátrányos Helyzetűek Érdekvédelmi Szervezete		35. Kisbajomi Etnikai Cigány Szervezet . . .	400.000 Ft
Ózd és vonzáskörzetében	1.000.000 Ft	36. Kisebbségi Közösségi Ház	400.000 Ft
3. Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Cigányanyák		37. Kiskunhalasi Cigány Kulturális és Sportegyesület	200.000 Ft
Érdekvédelmi Szervezete	200.000 Ft	38. Kiskunmajsai Cigány (Roma) Kisebbségi Érdekképviselői Szervezet . .	200.000 Ft
4. Babócsai Etnikai és Nemzetiségi Szervezet .	300.000 Ft	39. LUNGA KALYE – Hosszú Út Cigányszövetség	200.000 Ft
5. Bács-Kiskun-Megyei Cigány Érdekképviselői Szervezet	600.000 Ft	40. „LUNGO DROM” (Hosszú Út) Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség	2.200.000 Ft
6. Békés Megyei Cigánylakosok Egyesülete . .	900.000 Ft	41. Magyar Cigányok Országos Érdekvédelmi Egyesülete	400.000 Ft
7. CHACHI-DROM Független Cigány Szervezet	400.000 Ft	42. Magyarországi Cigány Anyák Érdekszövetsége	300.000 Ft
8. Cigány gyerekek oktatásáért Egyesület . . .	200.000 Ft	43. Magyarországi Cigányok Ifjúsági Szervezete (MCISZ)	200.000 Ft
9. Cigány Hagyományokat Kutató Egyesület .	400.000 Ft	44. Magyarországi Cigányok Radikális Szövetsége (MCRSZ)	500.000 Ft
10. Cigány Ifjúsági Szövetség	700.000 Ft	45. Magyarországi Nemzetiségi Vallási Kulturális Szervezet	500.000 Ft
11. Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület	400.000 Ft	46. Magyarországi Roma Parlament	400.000 Ft
12. Cigány Nyelv- és Hagyományörző Egyesület	200.000 Ft	47. Megaszói Cigányok Kisebbségi Demokratikus Szervezete	200.000 Ft
13. Cigány Szabadidő Sport Klub	200.000 Ft	48. Mélykúti Cigány Érdekképviselői Szervezet	200.000 Ft
14. Dél-somogyi Cigány Képviselők Szervezete	1.200.000 Ft	49. Miskolci Független Cigány Szervezet . . .	200.000 Ft
15. „Együttélés” Cigány Érdekvédelmi Szervezet	200.000 Ft	50. Nógrád Megyei Cigány Vállalkozók Önképző Szervezete	200.000 Ft
16. „Eötvös József” Cigány-Magyar Pedagógiai Társaság	700.000 Ft	51. Ötvöskőnyi Cigányszervezet	200.000 Ft
17. Észak-Magyarországi Roma Unió Farkaslyuki Tagszövetsége	200.000 Ft	52. Pest Megyei Cigányok Független Szervezete	200.000 Ft
18. Észak-Magyarországi Roma Unió Ózdi Szervezete	800.000 Ft	53. PHRALIPE Független Cigány Szervezet Országos Szervezete	1.500.000 Ft
19. Észak-Magyarországi Romák Szocialista Szövetsége	300.000 Ft	54. PHRALIPE Független Cigány Szervezet Kalocsai Szervezete	200.000 Ft
20. Etnikai Kisebbségek Érdekképviselői Szervezete	200.000 Ft	55. Roma Kulturális Klubegyesület	200.000 Ft
21. Fejér Megyei Cigányok Független Szervezete	300.000 Ft	56. Roma Munkaadók és Munkavállalók Szövetsége	300.000 Ft
22. Fiatal Romák Országos Szövetsége	500.000 Ft	57. Romák Országos Szövetsége	200.000 Ft
23. FII CU NOI Egyesület	400.000 Ft	58. RUMUNGRO Országos Szocialista Szervezet	400.000 Ft
24. Független Cigány Szövetség Baranya Megyei Szervezete	300.000 Ft	59. Sátoraljaújhelyi Hagyományörző Cigány Egyesület	200.000 Ft
25. Független Cigány Szervezet, Vízvár	300.000 Ft	60. Somogy Megyei Cigány Szövetség	400.000 Ft
26. Győr-Moson-Sopron Megyei Cigányok Érdekvédelmi Szövetsége	600.000 Ft	61. Szabadszállás Nagyközség Cigány Érdekképviselői Szervezet	200.000 Ft
27. Hajdú-Bihar Megyei Cigányok Érdekszövetsége	500.000 Ft	62. Szedresi Roma Szervezet (SZRSZ)	300.000 Ft
28. Hajdú-Bihar Megyei Cigányok Koordinációs Szervezete	200.000 Ft	63. Szenyéri Etnikai Cigány Szervezet	200.000 Ft
29. Hajdúböszörményi Cigányok Kulturális Egyesülete (HCKE)	200.000 Ft	64. Szolnok Megyei Cigány-Tánc, Sport Egyesület	200.000 Ft
30. „IGAZ SZÓ” Magyarországi Romák Független Érdekszövetsége	300.000 Ft	65. „Testvériség” Kulturális Szabadidő Sport Egyesület	200.000 Ft
31. Istvándi Cigány Közösségi Klub	200.000 Ft	66. Tolna Megyei Független Cigány Szövetség	400.000 Ft
32. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Cigányok Független Érdekvédelmi Szervezet	200.000 Ft	67. Veszprém Megyei Cigányok Független Érdekvédelmi Szövetsége	600.000 Ft
33. Kadarkúti Roma egyesület	200.000 Ft		

Ahol több a fény...

„KALYI JAG” ROMA NEMZETISÉGI SZAKISKOLA - BUDAPEST

Magyarországon intézményes keretek között nyolc nemzetiségi nyelven oktatnak, úgy mint:
görög, héber, német, román, szerb- horvát, szlovák, szlovén nyelveken. Elgondolkoztató és jellemző,
hogy egészen az utóbbi esztendőig a létszámát tekintve legnagyobb etnikai kisebbség - becsült adat szerint is több mint félmillió állampolgár (a lakosság 12 százaléka nemzetiségi lakos és ennek 60 százaléka cigány nemzetiségű) – nem részesült a társadalmi elfogadásnak ebben a formájában.

Varga Gusztáv, a Kalyi Jag Együttes vezetője régóta dédelgetett egy álmot egy középalapozó jellegű, roma nemzetiségi szakiskoláról, egy olyan iskoláról, mely azoknak a diákoknak a nevelését, oktatását vállalja fel, akik többszörösen hátrányos helyzetükből kiemelkedni kívánnak. A '80-as évek végétől mind többen csatlakoztak mellé, hogy ez az álom megvalósulhasson. Az ész és lelkiismeret egyaránt amellett szólt, hogy kell egy iskola, amely lehetőséget nyújt ahhoz, hogy tanulói a sokszínű cigány kultúra elemeivel foglalkozhassanak, számukra a cigányság értékei megismerhetővé, megélhetővé váljanak, de ezek mellett szakmai ismeretek elsajátításával is segít egy olyan cigány értelmiség kinevelésében, kik majd a népettség lesznek hivatva szolgálni.

Az iskola első képzési programjában a leendő diákok köre így határozott meg: „14-25 éves fiatalok, akik az általános iskola 8 osztályát befejezték, állami középfokú oktatásban nem vesznek részt, illetve szakképzetlenek.”

Az iskola alapításakor megfogalmazott célok között magától érthetődő módon kapott hangsúlyt a diákok identitástudatának erősítése, a cigányság történelme, a cigány népművészet, néprajz, folklór, nyelv- és kultúra oktatása. Mindehhez társult az egyetemes és magyar történelem, a magyar nyelv és irodalom, a természettudományos ismeretek, az angol nyelv tanítása, a számítógépes ismeretek és a gazdasági- és vállalkozási ismeretek átadása is.

E célok megvalósítása érdekében 1992. szeptember 22-én a kalyi Jag Művészeti Egyesület közgyűlésén határozat született egy speciális szakiskola létrehozása ügyében. A középiskolára előkészítő roma középfokú oktatási képzési programot 1993. márciusában engedélyezte az MKM. Hosszú és sok küzdelmet felsorakoztató hónapok után 1994. szeptember 9-én ünnepélyes tanévnyitóra gyűltek

össze a leendő diákok, tanáraik és mind-azok, kiknek valamilyen vonatkozásban fontos volt a „Kalyi Jag” Szakiskola ügye.

Részlet az egyik üdvözlő levélből:
„Nagyszerű dolog indul el a mai nappal. (...) Az értelmiséggé lett cigányok akkor teszik a legtöbbet népükért, ha a gyermekek oktatását, nevelését vállalják. A legfontosabb azt megértetni, hogy a képzettség szabadságot ad.”

(Göncz Árpád
a Magyar Köztársaság elnöke)

1994. szeptember 12-én megkezdődött a tanítás a „Kalyi Jag” Roma Nemzetiségi Szakiskolában, a főváros VI. kerületének Felsőerdősor út. 16-18. sz. alatti bérleményében.

Alapító: **Varga Gusztáv**, igazgató: **Pálffy György**, igazgatóhelyettes: **Choli-Daróczi József**. Létszám: 29 tanuló, heti óraszám: 34.

Az 1994/95-ös első tanév tantárgyfelosztása a következő volt - mára mindez a magyarországi iskolaügy történelmének egy lapja lett: cigány nyelv, cigány irodalom, cigány történelem: **Choli-Daróczi József**, cigány néprajz: **dr. Bódi Zsuzsa**, magyar nyelv, magyar irodalom, magyar történelem: **Vargáné Kamondi Ágnes**, matematika: **Pálffy György**, kémia: **Kövesdi Ákos**, biológia: **Faragó Anikó**, angol nyelv: **Keller Erika**, számítástechnika: **Vadasi Béláné**, viselkedéstan: **Simonné Nagy Erzsébet**, irodalmi színpad: **Kováts Béla-Nagy Gusztáv**, tánc, testnevelés (úszás): **Rostás Rudolf**.

Az iskola a felvételi tájékoztatóját a főváros 240 általános iskolájának küldték meg 1995. januárjában, s ezzel megkezdődött az új tanulók beiskolázása a következő tanévre. Félévi tanulmányi eredményeik alapján a tanulók nagy része a Soros Alapítvány ösztöndíj-támogatásában részesült. Az iskola diákszínjátsoi már ebben az évben közönség elé léptek, **Bari Károly**: Tűzpiros kígyócska c. színjátékának cigány nyelvű előadásával.

Az első tanév végén 1995. június 19-én és 21-én tettek szóbeli vizsgát a tanulók.

Az iskola új diákjainak sorába 54 fiatal jelentkezett, de ennyi nem volt felvehető, mert a hely szűkössége miatt az engedélyezett összes tanulólétszám volt 54 fő.

A második tanév 28 első és 23 másodéves tanulóval 1995 szeptemberében új helyiségben kezdődött a VI. kerület Felsőerdősor 6 szám alatt, ahol az iskola ma is található. Az előző tanév tárgyai mellé a földrajz, a fizika, a vállalkozási ismeretek, a zeneelmélet is helyett kapott a tantárgyfelosztásban.

Az 1995/96. tanév végén 18 diák fejezte be szakiskolai tanulmányait a második évfolyamon, közülük tizenhárom szereztek számítógép-kezelői végzettséget. A végzős diákok közül kilenc fiatal tanul napjainkban is tovább az érettségi bizonyítvány megszerzéséért.

A harmadik – az 1996/97. tanév – szeptember 2-án indult. Jelenleg 18 elsőéves és 14 másodéves tanulóval működik az iskola.

Az iskola működésére talált helyiség mindenképpen szükségmegoldás: mindössze két tanterem áll az oktató-nevelőmunka rendelkezésére; számítógépeik a Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesület pincéjében vannak.

Az iskola úgy működik, mint egy inkubátor: a mindennapi oktatás mellett a korrepetálásban, vidékiek számára kollégiumi elhelyezésben nyújt segítséget, de ahhoz, hogy hatékonyabb lehessen, az intézménynek magának is nagyobb anyagi támogatásra lenne szüksége, s akkor az 1994-ben elkezdett munka gyümölcsözőbbé válhatna.

*

Mélyen a főváros szívében, a Lövölde téren találom a Felsőerdősor utcát. A hatos számú ház udvaráról lépcsősor vezet egy ajtóhoz, mellette tábla: „Kalyi Jag” Roma Nemzetiségi Szakiskola. A folyosón néhány fiatal álldogál, beszélgetnek, egyikük kezében gitár. Másodikosok.

– **Miért jártok ide?** – kérdezem tőlük már a magyar nyelvtan óra után.

– A közösség miatt – kapják ki szinte egymás szájából a szót.

– Azért, mert együtt jó...

– És persze az angol, meg a számítástechnika miatt.

– **Hogyan tovább?**

Pillanatnyi csend. Nézem kreol bőrű arcukat, tüzes szemüket. Tanulásról beszélgetünk, és a cigány gyerekeknél oly gyakran tapasztalt unott közöny: sehol. Valahogy több a fény, mint ahogy azt a

(Felvételünk nem a helyszínen készült)

hagyományos, általános iskolákban tőlük megszoktam...

– Meg akarom szerezni az érettségit. Az iskolában, ahol kijártam a nyolc osztályt mindig elmaradtam a helyesírással. Itt megtanultam, amit ott nem. Bepótoltam matekból is mindent.

– Tovább fogok tanulni.

– Itt természetes, hogy roma vagyok. Nem kell verekednem a szünetekben, hogy megvédjem magam. A gimiből kirúgtak; nemcsak a gyerekek néztek ki maguk közül... hát én ütöttem.

– Titkárőr leszek. Imádomk számológépen dolgozni, s oda az kell. A baj csak az, hogy régebbi barátom, akikkel két éve együtt mentünk mindenhová, kinéznek maguk közül. Ezt nehéz elviselni.

– Nem akarom úgy leélni az életem, hogy 16 évesen férjhez megyek, szülők két-három gyereket és otthon maradok. Én nagyon szeretem a népem, büszke vagyok arra, hogy cigány vagyok és akkor sem tagadom meg őket, ha érettségim lesz. De családot akkor szeretnék, ha befejeztem a továbbtanulást. – A hosszú hajú lány elmosolyodik, pillantása itteni barátját keresi, megerősítést vár.

– **A férfiak nagyon rondák tudnak lenni, ha érzik, hogy egy nő csak tőlük függ. Nemcsak a romák között van így, hanem mindenhol, szerintem – jegyzem meg, rábólint.**

A fiúk összenéznek:

– Halljátok ezt?! – nagy nevetés.

Egyikük, a gitáros elkomolyodik:

– Én nagyon mélyről jöttem. Megjártam az állami gondozást, voltam fiatalokorú büntetés-végrehajtó intézetben. Jogász akarok lenni. Mondják, erre születtem, mert nem félek kimondani az igazságot és meg is tudom fogalmazni akárki előtt. Az irodalom órákkal vagyok bajban: mindig csak halott költőkkel foglalkozunk, miért nem hagyjuk már őket békén? Szegények így forognak a sírjukban – mutatja egy kézzel –, József Attila meg miért hagyta magát?! Aki tűri, hogy

szívózzanak vele, megérdemli, hogy meghaljon.

Elkérem órai munkáját; a lapon kiírt, határozott betűk, hibátlan helyesírás. Beszélgetünk a folyosón, valaki megszólal: – Egyik társunk egyszerre végzi el a két osztályt, tud róla? Matyi! – kiabálják elő a fiút. Félhosszú haj, ovális arc. Épp csak az indiai, sárga turbán hiányzik fejéről, hogy tökéletes legyen az illúzió: álruhás herceg Kashmirból... és verset mond a következő órán:

*„Költő vagyok – mit érdekelne engem a költészet maga?
Nem volna szép, ha égre kelne az éji folyó csillaga...”*

majd megszólal Choli Daróczi József mives fordításában József Attila: Ars poetica... A reneszánsz hangulatú: „*ha érdekel, figyelek, ha nem, beszélgetek*” színjáték óra zsbongása csendre vált:

„Poeto som - che grizha avlas man e poetika numa?

Na avlas shukar te zhanas

po cheri le pajeske cherhaja...”

A tegnap megcsodált flamenco-táncos lány pedig Ady-t szaval; sisteregve perdülnek ajkáról az „Új vizeken járok” sorai. „*Ne félj, hajóm, rajtad a Holnap hőse...*”

A „tanári” apró helyiségben beszélgetünk az óráközi szünetek valamelyikében egyik délelőtt.

– Természetesen nem csak tehetség-gondozást végzünk. A gyerekek nagy része úgynevezett felzárkóztató program keretében tanul, hogy bepótolja, amit elmulasztott. Soha nem tagadtuk, hogy vannak diákjaink, akiknél csak annyit könnyelhetünk el eredményként, hogy még mindig jobb, ha ide járnak, mintha csavarognának – mondja az egyik drámapedagógiai tanár, aki egyébként cigány nyelven műfordító, s folytatja. – Nagyon nehéz a roma diákokat következetes munkára nevelni. Hamar fellelkesülnek, vannak köztük született tehetségek, akik

úgy mondanak verset, hogy országos szavalóversenyen is megállnák a helyüket, de oda csak egy-két tanuló jut el, akiben van kitartás is, mert az bizony nélkülözhetetlen a felkészüléshez.

– Nagyon erősen kell differenciálnunk az órákon: vannak tanulók, akik alapvető írás-olvasás készség problémával küszködnek – jegyzi meg a magyar-történelem tanár, s így folytatja: – Nagyon nagy idegmunka az órák vezetése: hitelesnek kell lennünk és abszolút toleránsnak, ellenkező esetben ezek az impulzív gyerekek nem fogadnak minket el. Azon pedig még vitatkozhatunk, hogy hol van a tolerancia határa; ha itt több megengedett, mint a kinti társadalomban, akkor hol tanulják meg diákjaink az emberi együttélés alapvető normáit?

– A Kalyi Jag Szakiskolába be lehet jutni, de ki is lehet belőle kerülni. Ez a hely valóban inkubátor, de nem tűrjük, hogy belülről épp tanítványaink bontsák meg. Több esetben búcsút vettünk már idejármni nem méltó fiataloktól – lép be az igazgató, mögötte szálfatermetű diák áll, magnót kérni jött. Kinn a folyosón pendül a gitár, kristálytisza dallam szólal meg: „Karing-so me phirav...” – szalagavatóra próbálnak a diákok.

– Vannak kifejezett tehetségeink, aztán vannak, akiknek már igény az itt megszerzhető tudás. Szerencsére ők itt a „menők”, a hangadók – szólal meg a zenére figyelve a másik színjáték tanár, maga is előadóművész. – Egy osztálynak olyan az arczata, amilyen követési képet az ilyen vercéregyéniség magáról kivetített.

– **Egy által iskolában gyakran ők a deviáns magatartású tanulók, mert elvárnak tőlük egy viselkedésnormát, ami számukra idegen: tanítanak nekik egy többségi kultúrát, ami szintén idegen, agyonhallgatva mindazt, ami az övéikben érték...szükség van a cigány kultúra tanítására?**

– Előbb a kérdés első felére válaszolnék, a deviancia következményére: csoda, ha azok a gyerekek meggyűlölnek iskolát, a tanulást, akiknek folyamatos kudarcélményeket kell feldolgozniuk?! – mondja az igazgató. – Kérdésének második fele szervesen kapcsolódik az elsőhöz: magam is állandóan szembesülök a jelenséggel, hogy milyen megosztott a roma politikai elit abban kérdésben, hogy legyen cigány iskola, vagy ne. Az a véleményem, hogy nem beszélni kell, hanem tenni: meg kell tanítani a gyerekeket tanulni. Mivel pedig maguk között nem frusztrálódnak állandóan: egy többségben cigány tanulóközösségben gyorsabban fejlődnek és eljutván egy tudásszintre, már bármely iskolatípusban sikeresen vehetik az akadályokat. Nagyon egyszerű az egész. Felesleges ebből politikai feszültséget gerjeszteni; oda kell ülni a gyerekek mellé és tanulni kell velük. Ennyi.

Héderváry Katalin

A Holocaust 52. évfordulójára emlékezve

Tisztelt Emlékezők, Tisztelt Barátaink!

Történelmünk során sok olyan esemény volt, melyre nem szívesen emlékezünk. Az utókornak és az utódoknak jut az a szomorú feladat, hogy emlékezni és emlékeztetni kell.

A világ legszörnyűbb rémtetteit 52 évvel ezelőtt hajtották végre, amikor az emberiség egyes csoportjai ellen a legborzalmasabb büntet-tek sorozatát követték el. Végül az életüket oltották ki csak azért, mert a másságot bűnnek, üldözendőnek tekintették.

A születésük okán elpusztított emberek élete más volt, más valláshoz, fajhoz tartoztak, és pusztán ez az ok szerintük elegendő volt arra, hogy ártatlan emberek életét a legszörnyűbb és legválogatottabb kínzásokkal és megaláztatásokkal kioltásák. Kötelességünk figyelmeztetni az emlékezés mellett az országot, de a világot is arra, hogy ne feledjék a szörnyűségeket, ne feledjék a gázkamrákban elégetett testvéreinket, mert a veszély sajnos fenyeget, hogy újraéled a fajgyűlölő, a másságot megvető és brutálisan elutasító szemlélet, magatartás.

Sajnos nem mondhatjuk el nyugodtan, hogy soha többé Holocaust-Auschwitz, Birkenaut és más haláltáborokat.

Emlékezzünk!

Amikor 1933-ban a náci párt hatalomra került, jól működő hivatali apparátust örökölt, mellyel sok nem kívánatosnak ítélt csoportot ellenőrzése alatt tartott Németországban. Már 1937 augusztusában az egyik újságban **Georg Nawroczi** azt írta: a Weimari Köztársaság belső gyengeségével és képmutatásával összhangban nem mutatott hajlandóságot a cigánykérdés megoldására. A színtók a legjobb esetben is csak bűnügyi kérdést jelentettek. Mi azonban a cigánykérdést első-sorban faji problémának tekintjük,

melyet meg kell oldani, melynek megoldása hosszú történelmi folyamat. Tulajdonképpen két etnikai csoportot, a zsidóságot és a cigányságot ítélte megsemmisítésre a nemzeti szocialista ideológia.

1935-ben életbe léptették az úgynevezett nürnbergi törvényeket, melyek a cigányokat a zsidókkal egyetemben úgy kezelték, mint veszélyes idegen fajt, akiknek vére halálos veszedelmet jelent a germán faj tisztaságára.

1938-ban **Himmler** „Harc a cigány veszedelem ellen” című rendelete leszögezte, hogy „kevert vérű” cigányok a leginkább hajlamosak a bűnözésre, és nyomatékosan kiemelte annak szükségességét, hogy a rendőrség minden egyes cigányról hivatalos jelentést továbbítson a Birodalmi Központ hivatalának.

Himmler a cigányok „fajbiológiai értékelések” szabályait tovább finomította, egy 1941 augusztusi rendeletében. A cigányok esetében három generációra visszamenő jelölési rendszert alkalmaztak. Így a tisztavérű cigány, a keverék cigány, és a nem cigány.

Ezt megelőzően 1939 márciusában speciális azonosító iratokat adtak ki: barna színűt – azoknak, akiket faji szempontból tiszta vérű cigánynak, kék csíkos barnát – a kevert vérűeknek, és szürkét – a nem cigány csavargóknak.

A németek által 1938-ban bekebelezett Ausztria cigány népességé-

nek zöme Burgerlandban élt, azon az 1919-ig Magyarországhoz tartozó területen, ahol **Mária Terézia** telepítési politikája a legjobban érvényesült. E területnek a náci körzetvezetője, az árjavérnek a cigányveszedelemtől való megvédésével kapcsolatban tele volt ötletekkel. Úgymint a kötelező sterilizálás, internálás, kényszermunka.

1939 júniusában „védőőrizet” címen 8000 cigány jelentős részét összegyűjtötték, és olyan koncentrációs táborokba vitték, mint Dachau és Buchenwald, vagy a női tábor (Ravensbrückben és Mauthausenben).

1940-ben megnyitották a különleges cigány lágert /Lackenblachban/, ahol több mint 2000 rabot őriztek.

1941 júniusában Németország lerohanta a volt Szovjetuniót, és nem sokkal ezután megszületett a „zsidókérdés végső megoldása”, melynek értelmezése a cigányokra is ki-

terjedt. 1941 decemberétől működő haláltáborokban a tehergépkocsik által kibocsátott szén-monoxiddal öltek meg a Lengyelországban összegyűjtött cigányokból 5000 testvérünket.

Az „SS” különleges csoportjai lelkiismeretesen teljesítették megbízatásukat, vagyis a zsidók és cigányok kiirtását egyszerű főbelövés-sel oldották meg. Az Európában összegyűjtött cigány koncentrációs és haláltáborok közül az auschwitzi szimbolikus jelentőségre tett szert. Ez a láger csak egy volt a sok közül, de itt tartották fogva a legtöbb cigány foglyot. Itt épült fel a 40 fa barakkból álló különleges létesítmény, ahol a cigányokat családonként tartották, hogy elkerüljék a konfliktusokat, amíg elérkezik a végső pillanat.

A haláltábor volt az egyike azoknak, ahol az orvostudomány perverziója, az embereken végzett kísérletezés a legnagyobb méreteket öltötte. Az új tábori orvos Dr. Mangele a naponta érkező új rabszállítmányokból fáradhatatlanul válogatta ki a kísérleti alanyoknak szánt zsidókat és cigányokat.

Az auschwitzi, birkenau-i cigánylágerek 17 hónapig működtek. A 23000 idezsúfolt emberből 20078 meghalt, éheztetés, túlhajtott munka, orvosi visszaélések, és elgázosítások miatt. 1944. augusztus 3-án a rendszerint zajos cigány részleg végleg elcsendesedett. 2897 nőt, gyermeket, és férfit küldtek gázkamrákba egyetlen éjszakán.

Magyarországon mindaddig, amíg az ország független volt, korlátozott mértékben folyt a zsidók és cigányok tényleges üldözése. Az átfogó műveletekre 1944-ben került sor, amikor a német megszállás néhány hónapja alatt körülbelül 30.000-40.000 cigány embert deportáltak, akikből csak egy tizede tért vissza. Az európai cigány áldozatok számát nem lehet pontosan megállapítani, már csak azért sem, mert üldözésük nagyon sok területet érintett, a feljegyzések pedig hiányosak. A túlélők többsége az átélten szenvedések életre szóló fizikai és szellemi nyomait hordozza magán.

Tisztelt Emlékező Barátaink!

Ez az emlékmű, amely reményeink szerint maradandó emlék az utókor számára, - hiszen az életkő, a vörösmárvány, a cigánykerék, a kovácsoltvasból készült amfora, olyan anyag, melyet ha ápolnak, gondoznak, hosszú életű lehet. Köszönet és hála azoknak, akik megálmodták, majd megépítették ezt az emlékművet, hogy minden évben legalább egyszer kegyelettel emlékezzünk közösen zsidók, cigányok, és nem cigányok azokra, akiknek életét ártatlanul kioltották.

Félelem van bennem!

Félek, mert az olyan nagyon várt demokrácia nem hozta meg számunkra, a kisebbség számára az egyenlő esélyeket, a másság minden fenntartás nélküli elfogadását, az életminőség javulását. Magyarországon ma a zsidók és cigányok ellen elkövetett jogsértések, a rejtett etnikai diszkriminációtól, a nyílt durva rasszista cselekedetekig terjednek.

A véleménynyilvánítás szabadsága nem terjedhet odáig, hogy nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzetet, valamely nemzetiséget, népet, felekezetet vagy fajt, sértő vagy le-

alacsonyító kifejezéssel illessen bárki. Nem lehet még egyszer megengedni, hogy csak azért, mert valaki cigánynak vagy zsidónak született, a mindenkori hatalom kényekedve szerint cselekedjen vele, emberi méltóságában megalázza és kirekessze azokból a társadalmi javakból, amely minden állampolgárt megillet.

Az eltelt 52 év úgy látszik kevésnek bizonyult arra, hogy elfogadjuk egymást erényeinkkel és hibáinkkal együtt. Mégis reménykedni kell, hinni kell, és bizakodni. Bizni abban, hogy többségben vannak azok, akik nem akarják a bosszút, a gyűlölködést, akik szeretik az embereket és nem a bőrük színe vagy valása alapján ítélik meg embertársaikat. Többségben vannak azok, akik elítélik a Holocaust, az 52 évvel ezelőtt történt szörnyűségeket, az ártatlan emberek ellen elkövetett soha nem feledhető gátlásokat.

Köszönet azoknak, akik eljöttek, hogy együtt emlékezzünk és lerőj-jük kegyeletünket a kioltott ártatlan gyermekek és emberek életéért.

Farkas Tibor

(Elhangzott Nyíregyházán,
a Holocaust 52. évfordulóján,
a Cigány Áldozatokra emlékezve)

Egy nagy hatású „firkálgató”

– Látom, zömmel ti is az én származásomra ütöttetek. Nem szeretnék itt tudni benneteket. Jó magam csak öt elemít végeztem először, s végül a jogosítvány megszerzése érdekében fejeztem be az általános iskolát, de megtaláltam azt a módot, amivel kifejezhetem az én nagy roma szívem, a festészetet – e szavakkal kezdte rögtönzött beszédét Oláh Mara festőművész a tököli fiatalokruknak rendezett kiállításának megnyitóján.

A tárlat létrejötte érdekében talán Kőkény Kálmán, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselője, a Pest megyei bűnmegeelőzési koordinátor tett legtöbbet. Tökölön egyébként működik rajzsakkör, tehát, aki tehetséget érez magában; az ott is kiteljesítheti ambícióit. Ehhez a művész személyes, varázsos jelenléte, s képeinek kifejező ereje hozzájárulhat, de O.Mara, a festmények „firkálója” többet is akar, esetleg személyesen is segítené tudásuk fejlesztésében, kibontakoztatásában.

Bevezető beszéde alatt fiatal hallgatósága, melynek java tényleg roma származású volt, tágra nyílt, csillogó szemekkel hallgatta. Úgy tűnt, e karizmatikus, nagy akaraterejű asszony, s nem utolsósorban a róla, életéről szóló alkotások örök élménnyel gazdagították a srácokat, O. Mara „gyémántocskáit”.

S valóban, minden ember szíve-lelke gyémánt, s a megmunkálástól, a pallérozástól, vagy magától csak a hittől és a becsületességtől függ, díszes diadémkővé nemesül-e.

– Ha már nem leszek, és nézitek a Mara képeit, jusson eszetekbe, hogy nekem az alkotás adott önbizalmat. Harminc évig takarítónő voltam, aztán isteni adományként megkaptam a

festés lehetőségét, s érzem, ez olyan tudás, amit nem vehetnek el tőlem, s a cigány származásomból adódó hátrányokat (előítélet, kiközösítés) csak ezáltal győzhetem le. Ismerjétek meg a Tízparancsolatot, s ha megtartjátok, nem kerültök ide! A tisztesség és a becsületesség a leghatásosabb fegyver az erkölcsi nullálkkal szemben. A földet az Isten azért teremtette, hogy jól érezzétek magatokat, s nem azért, hogy bőr-

tőnben szenvedjétek. Biztos, hogy hülyeségek miatt kerüldetek ide (helyeslő morajlás a hallgatóság soraiból), ne hagyjátok, hogy kiprovokálják belőletek a bűnt! Dolgozzatok, csináljatok valami hasznosat, alkossatok, ha tehetségetek van hozzá! Mert csak ez ad erőt! Képzeljétek, még a saját testvéreim sem ismerik el, hogy művész vagyok, de bennem van annyi kitartás; megmutassam az országnak-világnak, ki is az az O. Mara valójában!

Képeit csodálva nem is érthetjük igazán, miért nem lehetett próféta a saját hazájában e nagytehetségű nő. Miért kellett neki is először távoli országokban dicsőséget szerezni, s csak utóbb idehaza?! Bár Magyarországon még ma sem igazán ismert.

A tököli intézetben mindenesetre értő, vagy legalábbis érdeklődő, őszinte közönségre talált.

Novák Valentin

APÁM JÓSLATA

Én nem tudhattam meg, milyen az apai szeretet, az atyai pofon, a simogatás, a szigor, az ölelés, féltés. Félárva vadócként cseperedtem anyai ölelésben Ökrös Mari féltveőrzött sarjaként Törökszentmiklóson, a cigány telepen, a Csisznyikóban. Apámról csupán annyi gyerekkori élményem maradt meg, amikor halálos ágyához bevitték, ő elhesegetett, kezével intett, hogy vigyenek ki. Aranyozó Farkas Kálmán, az orgona, zongora, harmónium készítő egyetlen roma feküdt mozdulatlanul az ágyon a nagyházban. Ott álltak körülötte legközelebbi hozzátartozói, anyám, testvéreim. Csendesesen sírtak, várták, mikor leheli ki lelkét.

Aztán meg arra emlékszem, amikor a nagyházban a mestergerenda, és a feszület alatt kiterítették, a virrasztáshoz felravatalozták. Fiatalabbik bátyámért, Bandiért sürgőnyt küldtek, jöjjön azonnal, ha az apját még élve látni akarja. Elkésett. Érezte. Mátósan érkezett, ráborult apámra, s zokogott, zokogott vigasztalanul, ölelte, csókolta mesterét, aki kenyeret adott a kezébe egész életére.

Emlékeit, a róla mesélt anekdotákat, történeteket és sírját örököltem. Sírját, a kőkeresztet, amely alatt Ökrös Marival együtt fekszik a római katolikus temető csücskében, közvetlenül az árok partján, s hallgathatja az idők végtelenségéig a mellette elsuhanó vonatszerelvények zaját, lüktetését, a mozdonyok dübörgéseit, amelyek egész életét átszőtték. Elutazta az életét. Egyházak, főpapok, prezbite-

rek, kántorok hívták, ha a templom orgonája javításra szorult. Kevés orgonája van Magyarországnak, amely ne viselné keze gondoskodásának nyomát, amelyet ő ne hangolt volna.

Ha meg is kopott, bizonyára ott van cégbélyegzőjének lenyomata az egri római katolikus templom orgonájának klaviatúráján is. Eger munkájának története van. Történt pedig, hogy a harmincas években az Egeri Székesegyház orgonájának a javítását a híres svájci Amster gyár végezte. Az öreg Amster és stábjja az Egeri Korona Szállóban ült tanyát, akárcsak apám és fiai Károly és Bandi.

Mindennapos volt a találkozásuk. Különösen munka után a billiárdasztalok körül. Rohamosan közeledett az orgona átadásának ideje az Egeri Székesegyházban. Már csak a szép, hatalmas hangszer homlokzatsípjai hiányoztak, melyeknek Svájból, közvetlenül a gyárból kellett megérkezniök. Telt múlt az idő, a sípok nem érkeztek meg. Az öreg Amster egyre idegesebb lett. Presztízsét, hírnevét félretéve egyik este elmondta apámnak milyen gondban van, s már nem várhat tovább. Kérte nem tudna-e segíteni. Beszéljen a fiammal Bandival. Ha ő elvállalja a sípok elkészítését én hozzájárulok mondta apám, a kisiparos mester.

Így látott hozzá az én Bandi bátyám az egri székesegyház orgonája homlokzatsípjainak megtervezéséhez, a lemezek szabásához, forrasztásukhoz, a sípok behangolásához és beszerelésükhöz. Munkájának egy hordó egri

bor volt az ára. S arra kérte az öreg Amstert, hogy a hordót benn a szállóban üssék csapra. Így is történt valamennyi szállóvendég örömére. Lehet, hogy azóta már kicserélték a székesegyház orgonájának homlokzatsípjait, de akkor, az átadásig senki nem tudta, hogy azokat nem Svájcban a gyárban készítették, hanem ott helyben, a segéd úr, Farkas András.

Apámat, az örökké utazót szinte valamennyi jelentősebb állomás főnöke ismerte. Tudták róla, hogy borszerető, mulatós ember. Egy-egy kiruccanásakor, amikor vonatra szállt fiaival, cserélődött is jócskán a borosbutykos bizonyos állomásokon. Persze csak azokon a helyeken, ahol jó bor termelt. Ha hazatért, a Csisznyikóban ünnep volt. Terített asztal várta a cigányokat a Klein-féle kocsmában. Etette-itatta őket, ő meg mulatott. Ki tudná megmondani, hányszor játszott a zenekarával a híres primás Horváth Gyula a Fakó lovam lábanyomát kilenc pandúr, kilenc csendőr járja...

Ez volt apám nótája, melynek egyik sora így hangzik: "Temetőben árok partján fogok megpihenni." Megjósolta. Ott nyugszik a törökszentmiklósi római katolikus temető drótkerítéssel övezett csücskében, közvetlenül az árok partján, s néhány méterre dübörögnek el mellette a vonatszerelvények. Ha erre visz az utam, itt, közeledve a temetőhöz akaratlanul is felrebbenek a vonatban, s látom apám-anyám bozótból kiemelkedő kőkeresztjét az árokparton.

„Sorsodat nézem, a szépségedét:
Útja a romboló időn visz át,
Hisz mind búcsúzik az édes, a szép,
S hal, oly gyorsan, ahogy mást nőni lát;
S csak gyermeked véd a kaszás kor ellen,
Hogy dacolj vele, mikor elvisz innen.”

/William Shakespeare/

ROMA MADONNA

Többször láttam „roma madonnát” a Lungo Dromban. Ez vezetett arra, hogy megpróbálkozzam a mi, pápaiak roma madonnájának bemutatásával e szép magazinban, annál is inkább, mert magam is kíváncsi voltam rá, s családjára.

Pápán több, mint ezer cigány nemzetiségű ember, főként „oláh”-ok élnek, a Táncsics u. 9. számú ház sátortetős, kétszintes, új épület. Itt lakik **Kozák Gyula** és családja, összesen tizenhármán. A szülőpár és 11 édesgyermekük. A tizenkettedik, aki tizenöt éves, sajnos mozgáskorlátozott, így a sajátos kórház lakója. A család rendszeresen látogatja, és sajnálják, hogy nem élhet itt velük.

Kívülről nemigen tűnik fel, hogy a szép házban 6 lakószoba, 2 fürdőszoba, 2 nappali, konyha, kamra, 2 WC található, de lámi, hogy televízió is működik, gázfűtés is, és magától értetődő, hogy a konyhában korszerű hűtővan.

Szívesen fogadnak, amikor bejelentem a szándékomat. Ez talán annak is köszönhető, hogy régóta ismerősök vagyunk, és nem idegenkednek tőlem, őszintén nyilatkoznak, nem tartják tiszteletlennek, vagy életükbe vájkálónak kérdéseimet.

Beszélgetésünk (amelyben részt vesz a házaspár, de nem zavarják el a néhány kíváncsiságú nebulót sem, mert csak figyelnek, nem zavarják bennünket) a régi mondással indul:

„Ád az Isten báránykát, ád hozzá legelőt is.” Így igaz-e a Pápai Roma Madonna, Kozák Gyuláné, született Bogdán Ibolya, a férje és 12 gyermeke alkotta család esetében is? Mint családfeje, először Kozák Gyula válaszol, ám egyetértően bólogat felesége Ibolya.

– Magam rokkant nyugdíjas vagyok három éve. Ibolya, a feleségem, akit maga „Madonnának” titulál, jól is teszi, amíg végképp nem került folyton ismétlődő gyesre, takarított a húskombinátban, majd betanított varrónő is volt. Ezt csak azért mondom, mert szemléltetni szeretném a jövedelemforrásainkat, ami az én nyugdíjam, a gyes és a családipótlék. Volt olyan hónap, amikor csak a gáz és a villanydíj majdnem akkora volt mint az egész bevételünk. Ehhez még a hitelrészlet is járul. Szóval nagyon kell takarékoskodnunk, félretenni egyelőre nem is marad. Báránykák vannak, hála Istennek szép számmal, a „legelő” még hibázik, fő-

leg ha azt is figyelembe veszem, hogy legalább 200 ezerre szükségünk volna a ház befejezéséhez, mert, hogy ez éppen a tetején várat magára. Ám, bízunk a jó Istenben, megsegít minket, mint eddig tette...

Ibolya asszony hozzászói:

– 15 éves voltam, amikor férjhez mentem. 16 éves koromban szültem első gyermekünket, Ibolyát, azután jöttek sorra a következő tündérkéink: **Zsannett, Gyula, István, Gábor, Alexandra Renáta, Zsuli Szamanta, Antal Rajmond, Adrián Arnold, Krisztián Benjámin, Nikolett Vivien, Zsenifer Szeléna**. Ő éppen három hónapja. Ők a 16. életévemtől az ideig 29. között örövendezettettek meg bennünket. Hiszem – mert magam is, férjem is így éreztünk – a Mindenható rendelkezése volt ez. Igaz, már elhatároztuk, hogy minden időnket csak a már élőknél szenteljük, nagyon nagy dolog ez, ám esetleges áldásnak sem mondunk ellen, mert az csak felsőbb akarat lehet...

A bevezetőben említettem már, miből áll a szép hajlék, bár még nem teljes, nem egészen befejezett, de megvan a szükséges és célszerű hajléka a családnak, jövedelemmel is rendelkeznek. Ebből ugyan félretenni fillért sem képelek, azért rákérdezek az anyukára is:

– **Nincs probléma azzal a mondással, „legelővel”?**

– De igen – válaszolja ő is majdnem ugyanazt, mint a férje, ám bízunk, reménykedünk. Istenben is és a Miniszterelnök úrban is, aki mint hírlik, olyan bizottság elnöke, amely a cigány etnikum bajait hivatott orvosolni. Neki írtunk most levelet, tőle talán megkapjuk azt a 200 ezer forintot, amelyre szükség van a ház befejezéséhez. Mert megkaptuk ugyan a szocpol-támogatást, kölcsönt is vettünk föl, férjem is, magam is sokat dolgoztunk az építkezésen, mindenre mégsem jutott. Sok a rokonunk is, szeretnek bennünket, de segíteni nem tudnak, maguk is munkanélküliek, vagyontalanok.

– **A gyerekek?**

– Ha nem tudták volna, hogy cigány származásúak, hát tudták volna, például két fiam általános iskolájában, ahonnan átrakták őket a kisegítőbe, mivel clevenek, pajkosak. A kisegítő iskolában a tanítónőjük azt mondta nekem, hogy a két fiú ötös, s hogy nem ide kellene járniuk. Abban is bízom,

hogy visszakerülnek a fiúk a rendes általánosba. Egyébként mindegyik tud cigányul (lovári), olyan fokon, ahány éves. Három itthon, négy óvodába, négy iskolába jár...

Ismét férje veszi át a szót:

– Azt akarjuk, hogy mindegyik rendszeren tanuljon, szakmát is szerezzen. Így majd nem kell szegényelniük, hogy cigányok. Ibolya említette az előbb, hogy további életcélunk a gyerekek sikeres családi nevelése. Azt is reméljük, hogy célunkat elérjük – valamennyiünk öröme, boldogságára.

Észreveszem a telefont. Érdeklődöm, használhatnám-e fotóriportert hívni?

– Innen nem lehet hívni, nem tudtuk fizetni a számlát...

Biztos vagyok benne, hogy az itt élő 13 tagú családnak nem luxus a telefon. Főként, hogy a 13 családtag közül 11 kiskorú. Köztük is a legifjabb mindössze három hónapos. Am ez megint csak olyan probléma, mint a többi, a nap nap után jelentkeznek.

„Madonnánk” – kissé kényelmetlenül, de a telefon ügye miatt, befejezi a beszélgetést:

– Említettük már, hogy mi a feladatunk: korszerű hajlék a családnak, a gyerekek rendes táplálása és nevelése a szép jövő reményében. És könyörgésünk, hogy erőben, egészségben teljesíthessük feladatainkat...

Nem hinném, hogy szavai nem találnának meghallgatásra.

Hazai Sándor

68 MILLIÓ FORINT KÖZMUNKÁKRA

Az OCKÖ a munkanélküliség enyhítésére, kistérségi programok beindítására nyújtott be pályázatot a Közmunka Tanácshoz. A Tanács idén négy milliárd forintot fordít a közmunkák költségeire. Az OCKÖ pályázatát pozitívan bírálták el és 68 millió forinttal támogatták. A program kísérleti jelleggel Jász-Nagykun-Szolnok megyében indult két turnusban, januári és márciusi kezdéssel, 5 települést – Jászsós-szentgyörgyöt, Szolnokot, Tiszabót, Kunmadarast és Mezőtúrt – érint és mintegy 140 főnek biztosít 7 hónapon keresztül biztos megélhetést.

– Nemcsak a munkanélküliség növekszik térségünkben, de erősödik a munkától való elszokás és ez mintegy kísérője ennek az élethelyzetnek, amely nagy veszéllyel járhat. Amennyiben ez a program sikeres lesz, márpedig a visszaigazolás alapján annak tűnik, hiszen a polgármesteri hivatalok folyamatos tájékoztatása azt mutatja, hogy elégedettek a munkával, akkor

ezt a programot országosan is elindítjuk. Nagy segítség ez az adott településen élőknek, és a polgármesteri hivataloknak, hiszen nemcsak bért, hanem járulékait is mi fizetjük, valamint munkaeszközöket, munkaruhát is biztosítunk. A programot Budapestről irányítjuk. Az adott települések polgármesteri hivatalai a munkát és szakmai irányítót biztosítják – tudtuk meg **Farkas Flóriántól**, az OCKÖ elnökétől.

Az Országos Önkormányzat kész párbeszédet folytatni bármely megyei közgyűlés elnökével és azon település vezetőivel, akik ilyen és hasonló programokban szívesen vennének részt.

– p –

Fotó: Szabó Attila

OLLÓVAL ÍRTUK

Az önkormányzat maga akar dönteni

CIGÁNYÖSZTÖNDÍJ-LEHETŐSÉG KÖZALAPÍTVÁNYI KERETEKBE

Cigányok kerüljenek döntési helyzetbe cigányügyben – így summázta munkatársunknak **Farkas Flórián**, az alapvetően költségvetési támogatásból működő Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat (OCKÖ) elnöke, miért is tartották fontosnak létrehozni a Cigány Szolidaritási Alapot. Az alap arra hivatott, hogy roma fiatalok egyetemi vagy főiskolai tanulmányait segítse.

E kisebbségi ösztöndíjazásról érkezett hír meglepőnek tűnhet, mert már az elmúlt ciklusban kiépült egyfajta cigány ösztöndíjazási rendszer a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal alapítványának keretei között, amely a szocialista-liberális kormányzás idején közalapítvánnyá „nőtte ki magát”. **Farkas Flórián** azonban úgy véli, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány nem alkalmas megfelelő súllyal kezelni a legnagyobb hazai kisebbség oktatási, társadalmi beilleszkedési gondjait. Fő érve az, hogy a közalapítvány kuratóri-

umában paritásos alapon ülnek a magyarországi kisebbségek képviselői, kvázi ellenérdekelteként osztozkodnak az ösztöndíjkereten.

Farkas Flóriántól megtudtuk, a Cigány Szolidaritási Alap kezdeti öt millió forintját csak induló összegnek szánják; azt szeretné a cigány önkormányzat, ha a különféle kormánytárcák a cigányság számára elkülönített pénzei ide folynának be – a cigány fiataloknak szóló pályáztatás döntési jogával együtt.

Rauh Edit, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal cigányügyi főosztályának helyettes vezetője nem vállalkozott arra, hogy megítélje, előidéző-e átfedést a cigányösztöndíj-rendszeren belül az önkormányzat által létesített alap, avagy sem, mondván, még nem kaptak tájékoztatást az OCKÖ-től a szolidaritási alappal kapcsolatban. Elmondta ugyanakkor, hogy ez idáig három-négy intézmény foglalkozott ezzel a témával. A NEKH a

párhuzamosságok kiküszöbölésére több egyeztetést szervezett számukra. A jövő héten megkötendő együttműködési megállapodásban a tervek szerint is szerepel, hogy ha az egyik intézménynél kimerül a keret, akkor az ösztöndíjra érdemes roma fiatal pályázatát elfogadja a másik, még forrással rendelkező intézmény.

A helyettes főosztályvezető kedvünkért felsorolta: a Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány az 1996/97-es tanévben 675 cigány középiskolást támogat havi 5000 forinttal, 110 felsőoktatási intézményben tanulót pedig 7000-rel. A Soros Alapítvány, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány, illetve a Fővárosi Cigány Szociális és Művelődési Módszertani Központ szintén foglalkozik bizonyos iskolatípusokhoz, illetve korosztályhoz tartozó roma diákok támogatásával.

J. I.

NYILATKOZAT

Aggodalomra okot adó események zajlanak a mai magyar társadalomban. A naponkénti tüntetések és elégedetlenségek joggal keltenek nyugtalanságot az állampolgárokban. Vagy olykor félelmet is, hiszen akár a többséghez, akár a kisebbséghez tartozik valaki, senki sem állíthatja azt, hogy nincs veszteni-

valója. A vidéki Magyarországon élő milliók (akikhez a cigányság többsége is sorolható), a közállapotok romlását ugyanúgy érzékelik, mint akik a városokban élnek. Amikor aggodalmunkat fejezzük ki a társadalom különböző rétegeinek érdekeit is kifejező demonstráció kapcsán, az a felismerés vezet bennünket, hogy társadalmi béke megőrzése csak jogszerű keretek között lehetséges. Ugyanakkor a cigányság alapvető érdeke, hogy a társadalmi feszültségek tovább ne éle-

ződjenek. Mivel az elmúlt időszakban is vesztésként élte át a gazdasági változásokat, így nyomorúságos helyzetét senki sem akarja még reménytelenebbé tenni. Bárhol éljenek is cigányok, valamennyiünk szándékával találkozik az a törekvés, hogy ésszerű megegyezés oldja fel a konfliktusokat. Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat a maga politikai eszközeivel ehhez kíván hozzájárulni, a megegyezés sikerességében bízva.

Farkas Flórián, elnök

OLLÓVAL ÍRTUK

Az első boldog cigány

Ünnepélyes ceremónia a Vatikánban

A római pápa El Pelé, a spanyol polgárháborúban kivégzett cigányvajda személyében először avatott boldoggá egy romát.

Cefferino Jiménez Malla, cigány nevén El Pelé még a múlt század második felében, 1861-ben született Katalóniában. Lövásárokon szerzett vagyonát a Pireneusok hegyei között vándorolva bőkezűen osztogatta a szegények között. El Pelé állandó támogatója volt a Szent Vince egyházközségnek, és a roma közösség körében hirdette az evangéliumot.

A spanyol polgárháború kitörésekor, 1936 júliusában El Pelé védelmére kelt egy papnak, akit a köztársasági igazságtalanul bebörtönöztek - erre őt is letartóztatták.

Egy anarchista felajánlotta számára a menekülést, de cserébe azt kívánta, hogy többé ne imátkozzon nyilvános helyen. A hithű cigányvajda visszautasította az ajánlatot.

Fogvatartói nem könyörültek rajta: 1936. augusztus 9-én a többi bebörtönzöttel együtt El Pelét a temető falánál kivégezték. Halála előtt rózsafüzérét szorongatva még azt kiáltotta: „Éljen Krisztus király!”.

Május 4-én a mintegy tizenöt milliós cigányság első egyházi mártíráként II. János Pál boldoggá avatta a cigányvajdát. Magyarországról is sokan zárandokoltak el az eseményre.

RSK

(Néplap, 1997. május 6.)

NÉMETORSZÁGI MEGBESZÉLÉSEK

A Németországi Romák és Szintik Dokumentációs és Kulturális Központja vendégeként a Német Szövetségi Köztársaságban tartózkodó **dr. Hegyesiné Orsós Éva**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke április 28-án nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott Heidelbergben a magyarországi kisebbségeket érintő jogi szabályozásról, a kisebbségi jogok gyakorlati érvényesüléséről. Orsós Éva megbeszélést folytatott **Rudolf Klinger** bajor kulturális államtitkárral is.

A Kulturális Központ vezetője, **Romani Rose** a Kisebbségi Hivatal elnökének konkrét együttműködési lehetőségeket vetett fel annak érdekében, hogy a roma közösség számára a német állam jelentős anyagi támogatásával Heidelbergben épült és a közelmúltban átadott intézmény a többség és kisebbség közötti párbeszéd színterévé váljon. Orsós Éva szerint az intézmény működése hozzájárulhat a roma kisebbség kulturális értékeinek minél szélesebb körű megismeréséhez, társadalmi elismeréséhez.

A magyar és a bajor államtitkár április 30-án koszorút helyezett el Dachauban, a II. világháború során meggyilkolt cigányok emlékére.

NEKH

PÁLYÁZAT

A Művelődési és Köznevelési Minisztérium létrehozta a „Socrates” Nemzeti Irodát. Az Európai Unió tagállamai 1995-ben indították útjára a Socrates-programot azzal a céllal, hogy az európai integráció az oktatás területén is mielőbb megindulhasson. Az Európai Unió együttműködési programjai közül Magyarország számára elsőként az oktatás, a szakképzés és az ifjúságpolitikai képzés terén nyílik lehetőség a teljes jogú részvételre. A magyarországi oktatási intézmények korábban nem szerepeltek e közösségi programokban, de 1997-től hazánk is csatlakozhat ehhez az egyedülállóan népszerű és sikeres uniós kezdeményezéshez. A program „Comenius” tagozata kiemelt projektként kezeli a különböző nyelvi és szociokulturális háttérrel rendelkező tanulók és oktatók közötti egyetértés megteremtésének szükségességét, az idegengyűlölet visszaszorítását.

A PROGRAMIRODA CÍME, ELÉRHETŐSÉGE:

SOCRATES Nemzeti Iroda
DR. HORVÁTH BÉLA igazgató
H-1146 Budapest,
Professzorok Háza,
Ajtósi Dürer sor 19-21.

Postacím: 1438 Budapest, Pf: 507
Telefon: 344-0312,
Telefax: 343-0328

dr. Polgári Anna
kabinetiroda-vezető

VILLANÁSNYI INDIÁBÓL

A szolnoki „Roma Esély” Alternatív Alapítványi Szakiskola vendége volt **S. J. Singh** az Indiai Köztársaság nagykövete. Az iskola megtekintése kapcsán a nagykövet úr megnyitotta **Csabai István** fotóművész Indiát bemutató kiállítását. A nagykövet látogatásáról következő lapszámunkban bővebben beszámolunk.

Indiai szépség

A varázslat itt kezdődik

A barbarizmus elutasítása

A barbarizmusnak alig van olyan formája, amelynek valamelyikével nap nap után ne szembe-sülnénk. A gyermekgyilkosságok éppúgy idetartoznak, mint azok a köznapi borzalmas esetek, melyek sokszor az egyszerű szóváltásból tragédiába hajlanak át. Lassanként akár hozzá is szokhatnánk a megdöbbentő esetek némelyikéhez, hiszen felmentő érveket keresve joggal utalhatnánk arra, hogy a mostani viszonyokat sokkal inkább értékek zűrzavara, mintsem a szilárd értékrend jellemzi. Ám mindez csupán a tények kényeszerű elfogadását vagy tudomásul vételét jelentené, még akkor is, ha az eszmény és értékvesztés körülményei között látszólag nincs egyértelmű kiút. De valóban hozzászokhatunk-e egyáltalán azokhoz a viszonyokhoz, amelyek csupán a tehetetlenséget és a kiutatlanságot erősítik? Vagy végképp jelentéktelenné vált volna a lelkiismeret, és inkább a beletörődés, a néma apátia, a reménytelenségbe való belenyugvás lenne az egyetlen célravezető eszköz?

A barbarizmus tünetei

Mert azzal nem áltathatjuk magunkat, hogy a barbarizmus tünetei az elkövetkezendőkben mérseklődnének, hiszen a kiváltó okok szinte felszámolhatatlannak látszanak. Akárcsak a korrupció és az erőszak bármely más változatáé. Ebben pedig – hol nyíltan, hol rejtetten – a politikai hatalom is szerepet játszik. De úgy is fogalmazhatnánk: általánosabbak és mélyebbek az erőszak okai, mintsem hinnénk. Az állampolgárok többsége ugyanis legfeljebb mellékszereplője lett azoknak a változásoknak, melyek – többek között – az emberi viszonylatok lassú és szüntelen kihülésével, végleges-

nek tűnő megdermedésével, barbarizálódásával, az erkölcsi viselkedésformák eltűnésével írhatók körül. S ha mégoly tökéletes is lenne a bűnüldözés, vagy még több pénzt fordítanának az erőszak megfékezésére, lényeges változás aligha következne be. Annál kevésbé, minél nagyobb mértékű a szociális bizonytalanság. Ráadásul senki sem hiheti, hogy létezhet olyan szervezet, amely előbb vagy utóbb ne kompromittálódna.

Nő a bizalmatlanság

S különösen akkor, amikor *szinte természetes életszervező erővé vált a félrevezetés, a kíméletlen haszonszerzés, az emberi viszonyokat átható erőszakosság*. Éppen abból eredően, hogy a gazdaság és a politikai élet számos területén ezek az elvek csaknem kizárólagosan érvényesülnek. Önmagában is magyarázat lehet mindez arra, hogy a közállapotokat jellemző reménytelenség indítékai mélyebbre nyúlnak. Kivált azért is, mivel a bizalom hiánya mindezt meghatároz, s a szaporodó visszaélések kapcsán éppen a bizalmatlanság foka és mértéke nő. Mindezt a köznapi példák egész sora támasztja alá. Szűkül az életter, csökkennek a lehetőségek, és szűkülő tekintettel mérlegeljük egymást már az utcákon is. Lassanként senki sem akar semmiért felelősséget vállalni, hanem inkább az áthárítás mechanizmusa működik. *Ahány ember, annyi látás, nézet, megítélés*. A baj mégsem ebből származik, hanem abból, hogy begyakorolt klisék szerint gondolkodunk és élünk. És ebben megintcsak meghatározóak a társadalmi körülmények, hiszen az egyetlen szabályozó erő a túlélés. Akár félévtizedre visszautalva is, a jogkövető magatartás kezd

végképp háttérbe szorulni, s ahogyan a személyi szabadság érzésének mértéke nőtt, a létbizonytalanság még inkább táplálja az agressziót.

A szegény vagy nyomorgó is lehet igényes

Ha pedig egyre többen úgy érzik, hogy a mostani világ még szigorúbb és még igazságtalanabb, mint akár az államszocializmusé, ebben az is szerepet játszik, hogy a felelőtlenségre épülő törvényszerűségei nem, vagy alig ismerhetők fel. A barbarizmus is csak azért, mert túlságosan drasztikusak. De ha ez így van, nincs más választásunk, mint a kölcsönös megértés és elfogadás erősítése. *Ha képesek vagyunk egymáson segíteni, viszonyainkat is embe-ribbé tehetjük. Mert a segítség – ami napjainkban a felismert felelősség megnyilvánulása – az emberi közeledés feltétele*. Aki másokon segít, pusztán gesztusával az önzetlen cselekedet lehetőségét kínálja fel. Viszont ezzel sem lehet visszaélni. A szegény vagy a nyomorgó éppúgy lehet igényes, önzetlen segítséget kérve öntudatlanul ajánlja fel a jócselekedet lehetőségét. A valóságban persze ez a viszony nem így működik. Ebből viszont mégsem következik az, hogy el kellene fogadnunk az erőszak elhatalmasodását. Mert minél engedékenyebbek leszünk az agresszió bármely megnyilvánulásával szemben, annál nagyobb az esélye a barbarizmus megszilárdulásának. Akár demokráciában élünk, akár nem.

Dr. Kerékgyártó T. István

PÁLYÁZATI FELHÍVÁSOK

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány tanulmányi ösztöndíj pályázatát hirdet cigány tanulók számára az 1997/98-as tanévre.

A pályázók köre:

Általános iskolák
VII-VIII. osztályos tanulói.

A pályázás feltétele:

Az 1996/97-es tanév végi
jó (4) átlagú tanulmányi eredmény.

A pályázathoz csatolandó:

- kitöltött adatlap
- iskolalátogatási igazolás 1996/97-es tanévről
- az 1996/97-es tanév végén kapott bizonyítvány fénymásolata, amelyet az iskola tintás aláírással és bélyegzővel hitelesít (tehát az aláírás és a bélyegző nem lehet fénymásolat)
- egy választott pedagógus írásbeli ajánlása
- tanulmányi versenyeken való részvételtől, eredményről szóló oklevél (ha van ilyen)

Az ösztöndíj formája: 15.000 Ft-os egyszeri juttatás.

A pályázat beadásának határideje:

1997. június 30.

FIGYELEM! A beadási határidőn túl érkezett és hiányos pályázatokkal a Kuratórium nem foglalkozik, érvénytelennek tekinti, értesítést ezekről nem küld. A pályázatokat nem áll módunkban megőrizni vagy visszaküldeni, azokról másolatot nem készítünk.

Adatlapok beszerezhetők a Közalapítvány titkárságán (1021 Budapest, Budakeszi út 55/d., P/5. V. 2., Tel.: 176-2647, 176-1852) 1997. június 2-től személyesen, illetve felbélyegzett válaszboríték ellenében kérésére a titkárság postán is elküldi.

A pályázatok elbírálásának határideje:

1997. augusztus 15.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány tanulmányi ösztöndíjpályázatát hirdet az 1997/98-as tanévben szakmunkásképző iskolába, szakiskolába, roma szakiskolába járó, illetve az 1997/98-as tanévre a fenti tanintézményekbe felvételt nyert cigány tanulók számára

A pályázás feltétele:

Az 1996/97-es tanévvégi bizonyítványukban nincs közepesnél rosszabb osztályzat.

A pályázathoz csatolandó:

- kitöltött adatlap
- iskolalátogatási igazolás az 1996/97-es tanévről
- az 1996/97-es tanév végén kapott bizonyítvány fénymásolata, amelyet az iskola tintás aláírással és bélyegzővel hitelesít (tehát az aláírás és a bélyegző nem lehet fénymásolat)
- első osztályosoknak a 8. osztályos évvégi bizonyítvány másolata és a sikeres felvételt igazoló értesítés
- egy választott pedagógus írásbeli ajánlása
- tanulmányi versenyeken való részvételtől, eredményről szóló oklevél (ha van ilyen)

A pályázat beadásának határideje:

1997. június 30.

FIGYELEM! A beadási határidőn túl érkezett és hiányos pályázatokkal a Kuratórium nem foglalkozik, érvénytelennek tekinti, értesítést ezekről nem küld. A pályázatokat nem áll módunkban megőrizni vagy visszaküldeni, azokról másolatokat nem készítünk.

Adatlapok beszerezhetők a Közalapítvány titkárságán (1021 Budapest, Budakeszi út 55/D. P/5. V/2. Tel.: 176-2647, 176-1852) 1997. június 2-től személyesen, illetve felbélyegzett válaszboríték ellenében kérésére a titkárság postán is elküldi.

A pályázatok elbírálásának határideje:

1997. augusztus 15.

Az ösztöndíj összege havi 5000 Ft, amit havonta 10 hónapon át folyósít a Közalapítvány.

1998. január 31-től csak annak a tanulónak folyósítjuk továbbra is az ösztöndíjat, aki a sikeresen (minden osztályzat legalább közepes) elvégzett félévről szóló bizonyítvány hiteles fénymásolatát titkárságunknak megküldi. Ezért kérünk minden pályázót, hogy a félév befejezésekor ezt a dokumentumot külön felszólítás nélkül március 1-jéig küldje el.

Az 1997/98-as tanévben első osztályosok számára csak akkor folyósítjuk az ösztöndíjat, ha 1997. szeptember 15-ig az iskolalátogatási igazolást elküldik a Közalapítványhoz. A fentiek hiányában a támogatás folyósítása megszűnik illetve meg sem kezdődik.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány

1997. április 30-i kuratóriumi ülésére javasolt pályázatok

Pályázó szervezet	Kért támogatás	Javasolt összeg	Megítélt támogatás	Vissza nem térítendő	Vissza térítendő	A program leírása
Roma Ifjúsági Szervezet, Kisvársány	1.207.000 Ft	1.086.000 Ft	Elutasítva	—	—	Sertéstartás
Butyi Alapítvány, Budapest	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	750.000 Ft	750.000 Ft	Kézműves fogl.
Heves Megy. Függ. Cig. Szerv. Bélapátfalva	1.174.000 Ft	—	Elutasítva	—	—	Sertéstartás
Lungo Drom, Püspökladány	1.160.000 Ft	1.092.000 Ft	Áthelyezve a köv. ülésre	—	—	Sertéstartás
Bolhó, CKÖ	1.358.000 Ft	1.312.000 Ft	1.312.000 Ft	1.000.000 Ft	312.000 Ft	Sertéstartás
Babócsai Etn. és Nemz. Szerv	1.107.000 Ft	1.107.000 Ft	1.107.000 Ft	553.500 Ft	553.500 Ft	Sertéstartás
Sajóhidvég, Polgármesteri Hivatal	150.000 Ft	150.000 Ft	150.000 Ft	100.000 Ft	50.000 Ft	Földművelés
Phralipe, Kakucs	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	Elutasítva	—	—	Sertéstartás
MCDSZ, Püspökladány	1.878.000 Ft	1.500.000 Ft	Elutasítva	—	—	Sertéstartás
Szemere, CKÖ	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	Áthelyezve a köv. ülésre	—	—	Sertéstartás
Somodori Cigány Szervezet	734.000 Ft	—	Elutasítva	—	—	Fenyőfa nevelés
Ifjúsági Roma Egyesület, Szolnok	1.003.000 Ft	1.000.000 Ft	Elutasítva	—	—	Sertéstartás
Lungo Drom, Erdőkövesd	1.400.000 Ft	1.400.000 Ft	1.400.000 Ft	700.000 Ft	700.000 Ft	Seprűkötő üzem
Makkoshotyka, Polgármesteri Hivatal	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.100.000 Ft	400.000 Ft	Tehéntartás
Olcsva, CKÖ	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.200.000 Ft	300.000 Ft	Földművelés
Döge, CKÖ	1.400.000 Ft	1.400.000 Ft	1.400.000 Ft	1.000.000 Ft	400.000 Ft	Földművelés
Sükösd, CKÖ	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.200.000 Ft	300.000 Ft	Vályogvetés
Vesz. és Hátr. Helyz. Orsz. Szöv., Makó	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	1.500.000 Ft	750.000 Ft	750.000 Ft	Vályogvetés
Kis. Önk. Szab. Megyei Szöv., Nyíregyháza	951.000 Ft	951.000 Ft	951.000 Ft	951.000 Ft	—	Földművelés
Bátaszék, CKÖ	60.000 Ft	60.000 Ft	60.000 Ft	60.000 Ft	—	Földművelés
Balogh Lajos, Barcs	840.000 Ft	840.000 Ft	840.000 Ft	—	840.000 Ft	Sertéstartás
Kalányosné Bogdán Éva, Dunafalva	850.000 Ft	850.000 Ft	850.000 Ft	—	850.000 Ft	Földművelés
Kosztics László, Budapest	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	Elutasítva	—	—	Asztalosműhely
Lakatos Lászlóné, Kompolt	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	—	1.000.000 Ft	Kertészeti munk. végz.
Tóth Rudolf, Budapest	1.000.000 Ft	—	Elutasítva	—	—	Taxis vállalk. fejl.
Igaz Szó, Budapest	1.500.000 Ft	1.000.000 Ft	Elutasítva	—	—	Lakásépítés
Szabó Attila, Besenyszög	895.000 Ft	700.000 Ft	700.000 Ft	—	700.000 Ft	Sertéstartás
Rézműves János, Sóstóhegy	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	—	1.000.000 Ft	Földművelés
Horváth Erzsébet, Szigetvár	400.000 Ft	300.000 Ft	300.000 Ft	—	300.000 Ft	Piaci árusítás
Oláh Tibor, Sály	1.000.000 Ft	500.000 Ft	500.000 Ft	—	500.000 Ft	Földművelés
Ecsédi Bt., Ecséd	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	—	1.000.000 Ft	Cukrászüzem lét.
Pázmándi József, Dencsháza	1.000.000 Ft	320.000 Ft	320.000 Ft	—	320.000 Ft	Földművelés
Berki Ivánné, Salgótarján	1.000.000 Ft	700.000 Ft	700.000 Ft	—	700.000 Ft	Építőipari vállalk. fejl.
Gulyás Árpád, Budapest	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	Elutasítva	—	—	Építőipari vállalk. fejl.
Bogdán László, Csányorszó	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	—	1.000.000 Ft	Földművelés, gépvás.
Balogh Katalin, Barcs	600.000 Ft	300.000 Ft	300.000 Ft	—	300.000 Ft	Mozgóárusítás
Garami Tibor, Barcs	1.000.000 Ft	300.000 Ft	300.000 Ft	—	300.000 Ft	Mozgóárusítás
Megyaszoí Cigány Kis. Szerv.	1.703.000 Ft	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	—	1.000.000 Ft	Tűzép-telep lét.
Kolompár Orbán, Kiskunmajsa	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	1.000.000 Ft	—	1.000.000 Ft	Cukrászüzem lét.
Rózsa István, Budaörs	750.000 Ft	750.000 Ft	500.000 Ft	—	500.000 Ft	Földművelés
Összesen:	43.720.000 Ft	36.218.000 Ft	25.190.000 Ft	9.364.500 Ft	15.825.500 Ft	—

A cigány ember szerencséje

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is túl volt, egy nagyon gyönyörű rét. Ez a rét volt a tündérek rétje. Gyönyörű palotákban éltek és az volt a feladatuk, hogy segítsenek az elesetteken, a rászorulókon.

Egyszer egy napon az egyik tündér bement a városba, hogy szétnézzen, kell-e valakinek segíteni. Addig-addig bolyongott, hogy eltévedt. Nagyon elkeseredett. Elkezdett sírni. Meglátta egy cigány ember és megsajnálta. Megkérdezte tőle, hogy miért sír, erre ő így felelt:

– Jaj, ne is kérdezd, a tavasz tündérek ura megkért, hogy nézzek szét a városban, hogy kell-e valakin segíteni és sajnos én szorulok segítségre. Ha lenne olyan ember, aki útba igazítana, három kívánságát teljesíteném. Megszólalt erre a cigány ember:

– Ide figyelj te szép tündér, ma már semmi esetre nem igazíthatlak útba, hanem gyere el velem, a gyerekeim és a feleségem biztosan örülni fognak neked.

A tündér úgy tett, ahogy a cigány ember kérte. Elment hozzájuk. Ott megvacsoráztak, beszélgettek és aztán elaludtak. De a cigány ember egész este nem bírt aludni, azon gondolkodott, hogy mit kérjen a tündértől cserébe. Mondta is a feleségének, hogy jó sok pénzt kellene kérni, szép házat és egészséget. Erre az asszony megszólalt:

– Várjál már, te, cigány, mert reggelre lehet, hogy eltűnik ez a te tündéred! Aludj már, mert nem bírsz holnap dolgozni!

Reggel, mikor a cigány ember fölkel, a tündért útba igazította és így szólt neki:

– Hallod-e? Aztán az ígéretedet váltsd ám be, mert én bízok benned!

A tündér megköszönt mindent és így szólt:

– Holnap a családdal együtt gyere a Tündérek rétjére, ott teljesül három kívánságod. Ezzel a tündér eltűnt.

Másnap a cigány ember úgy tett, ahogy a tündér mondta, elment a rétre, de az ámulattól tátva maradt a szája. Olyan gyönyörű volt, hogy a lélegzete is elállt. A gyerekei azonban mindjárt feltalálták magukat. Szaladgáltak, bukfenceztek a selymes fűvön. Annyira egyformák voltak a tündérek, hogy a cigány nem tudta eldönteni, melyiken segítt. Hanem egyszer elébe ugrott egy nagydarab

ember, akkora bajusza volt, hogy földig ért. Nagyon megijedt a cigány, azt sem tudta, hogy merre szaladjon.

De ez az ember a Tavasztündér édesapja volt, akit megmentett és így szólt a cigány emberhez:

– Na, cigány, tudod-e már, hogy mit kérsz?

– Igen, uram, tudom mit kérek.

– Akkor mondd, csak a lányom ne vedd el tőlem! Mi az első kívánságod?

– Szeretnék itt élni a családommal egy gyönyörű palotában.

– Ez már egyszerre két kívánság volt, jól gondold meg, mit kérsz harmadszorra!

Alig engedte a cigány, hogy végigmondja a mondókáját egyből közbevágott.

– Tudom, hogy itt köztetek nagyon boldogok tudunk lenni, csak annyit kérek még, hogy egészségesek legyünk.

Alig, hogy kimondta a kívánságait, máris teljesültek. Így lett a cigányból úri ember, gazdag és boldog.

Ha nem hiszed, járj utána!

Rácz Zsuzsanna
Jánoshida

F E J T Ö R Ő K

NÉPDAL KERESTETIK!

Az alábbi betűtöredékek egy népdal első sorát rejtik. De szólás is! Hogyan hangzik az alábbi szöveg helyesen? Küldjétek be!

II. A C C L I I T C Z C A
T C V C I I L I K C _

Híres finomságok

Sok olyan növény van, amelynek neve egy-egy helységhez kapcsolódik. Milyen növényeket moondhatunk az alábbi földrajzi nevek után?

MAKÓI

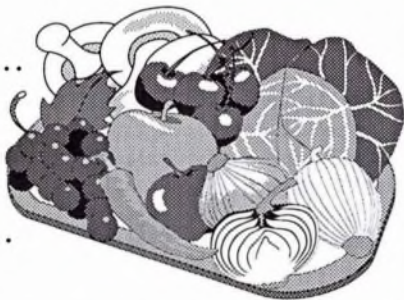
KALOCSAI

VECSÉSI

TOKAJI

NYÍRSÉGI

CSÁNYI

TALÁLÓS KÉRDÉSEK

Elöl megyen fényeske,
utána megy fehérke, fel van a farka kötve.

Mi az?

*

Ha földobom, semmi; ha leesik, nyávog.

Mi ez?

*

Nekem, nagyapámnak és az apám
apjának hány szeme van?

Jeles nap

Május 9-én emlékezünk meg erről a napról. Az összekevert betűkből megfejthetitek, ha helyes sorrendbe rakjátok!

BETŰVÁLTOZÁS

Az alábbi szótöredékben az üres helyen egészítétek ki a szót úgy, hogy a meghatározásnak megfelelő kifejezést kapjátok! Egyjegyű és kétjegyű mássalhangzók egyaránt lehetnek!

☐ ÁVA

1. Kráterből ömlik:

2. Akkor is retteg, ha nincs baj:

3. Szép tollú madár:

4. Európai folyó:

5. Baj, ha az ember belekerül:

Az új szavakat kérjük beküldeni!

JÓ SZÓRAKOZÁST, EREDMÉNYES MEGFEJTÉST KÍVÁN A SZERKESZTŐSÉG!

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Bármilyen összegű befizetést köszönettel vesszünk. Mi 100 forintnak is örülni fogunk. A befizetett összegről igazolást adunk, így Ön adóalapjából levonhatja.

Bankszámlaszámunk:

**MTB Rt., Szolnok Megyei Igazgatósága,
„Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány,
11501103 10006117**

Köszönettel az Alapítvány leendő támogatottjai nevében:

Paksi Éva
az alapítvány titkára

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 480 Ft,
fél évre: 240 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetési díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Megrendelőink között az
év végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

KEDVES BARÁTUNK, KEDVES KÉPVISELŐTÁRSAM!

Szeretnék tájékoztatni, hogy reményeink szerint (most egyeztetünk erről) ez év szeptemberétől beindulhat érettségizett roma fiatalok számára egy olyan 1 éves képzés a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen, mely gazdasági ügyintézői szakoklevelet/képesítést adna, s egyben felvételi előkészítést is nyújtana (akik igénylik) az egyetem I. évfolyamára.

Terveink szerint a képzés ingyenes lesz, a gazdasági ügyintézői képesítés alkalmassá teszi a fiatalokat kis- és középvállalkozások gazdasági és pénzügyi feladatainak az intézésére. Az előkészítő matematika, történelem, társadalomismeret és nyelvi tantárgyakat foglal magába.

Kérem, hogy a településen élő roma fiatalokat tájékoztassa erről a lehetőségről. Akit érdekel és szeretne részt venni ezen a kurzuson, az a következő címre jelezze részvételi szándékát:

KOZMA BLANKA
1055 BUDAPEST,
FALK MIKSA U. 10. SZ.
TELEFON: 215-46-50/128 MELLÉK

HIRDETÉS

ELADÓ Mátraalján, Apcon 3 szobás, központifűtéses, tetőtér-beépítéses, 600 négyzetgölgön lévő felújított családház, mely 2 család részére is alkalmas, nagy kert, műhely, garázs, melléképületek, különálló nyárikonyha, spaiz, kamra, ipariárám, telefon. Vállalkozásra is alkalmas.

Érdeklődni: **Füleki Ottóné,** 3032. Apc. Ady E. u. 14. Telefon: 06 37/385-102

*Pedagógusok, könyvtárosok, érdeklődő közösségek
figyelmébe ajánljuk, hogy szerkesztőségünk
kérésre megküldi Bódi Zsuzsanna ajánló
bibliográfiáját cigány könyvtárak összeállításához.*

*A könyvek beszerzésének megkönnyítése
érdekében az összeállító feltüntette
a könyvek árát és beszerzésüknek helyét.*

**A bibliográfia megrendelhető
szerkesztőségünk címen:**

LD roma lap, 5000 Szolnok, Szapáry út 19.

LAPTERJESZTŐKET KERESÜNK!

**Érdeklődni személyesen vagy telefonon lehet:
5000 Szolnok, Szapáry út 19. Tel.: 06-60/387-293.**

Országos vásárok naptára

1997. június 1. — június 30.

Június 1. (vasárnap)

Albertirsa	oák.
Albertirsa	av.
Békéscsaba	oák.
Békésszentandrás	bv.
Bonyhád	oák.
Csorna	av.
Gyomaendrőd	av.
Gyöngyös	av.
Kaposvár	oák.
Kecskemét	kjv+ok.
Kiskunhalas	av+kuv+oák.
Kistelek	oák.
Kóta	oák.
Lajosmizse	oák.
Lajosmizse	av.
Miskolc	av.
Mórahalm	bv.
Nagykőrös	av.
Nyíregyháza	av.
Pápa	av.
Pécs	av+r.
Ragály	bv.
Siófok-Kiliti	av.
Szeged-Cserepes sor	av+mgv.
Szentendre	av.
Tarnaméra	oák.
Tiszakécske	av.
Törökszentmiklós	av.
Vámosgyörk	kjv+mgv.

Június 2. (hétfő)

Csongrád	oák.
Nyíregyháza	oák.

Június 3. (kedd)

Bátontyerenye	oák.
Cegléd	oák.
Nagyecsed	oák.
Nagykanizsa	oák.
Pápa	oák.

Június 4. (szerda)

Miskolc	oák.
Tömörkény	oák.
Tura	oák.

Június 5. (csütörtök)

Cellődmölök	ok.
Hajdúszoboszló	ok.
Ónod	oák.
Szeged-Cserepes sor	ok.
Vésztő	oák.

Június 6. (péntek)

Gyöngyös	oák.
Hajdúszoboszló	ok.
Hódmezővásárhely	oák.
Miskolc	ok.
Ózd	oák.
Tornyiszentmiklós	ok.

Június 7. (szombat)

Abony	oák.
Békéscsaba	oák.
Kecskemét	kjv+ok.
Komló	av+oák.
Magyarnándor	oák.
Marcali	ok.
Miskolc	av.
Ózd	ok.
Pécs	av+ok.
Siófok-Kiliti	av.
Szentendre	av.
Törökszentmiklós	oák.
Tura	av.
Vámosgyörk	oák.

Június 8. (vasárnap)

Battonya	oák.
Békéscsaba	av.
Csorna	av.
Dombóvár	ok.
Dunaújváros	ák.
Fülöpszállás	oák.
Galgamácsa	av.
Gyomaendrőd	ák.
Jászággó	bv.
Jászfényszaru	oák.
Kaposvár	ok.
Kecskemét	kjv+ok.
Kengyel	bv.
Kiskunfélegyháza	oák.
Miskolc	av.
Nyíregyháza	av.
Pásztó	oák.
Pécs	av+oák.
Siófok-Kiliti	av.
Szeged-Kkd.	ok.
Szeged-Cserepes sor	av+mgv.
Szekszárd	oák.
Szentendre	av.
Újszilvás	oák.
Vámosgyörk	kjv+mgv.
Zalaegerszeg	av.

Június 10. (kedd)

Gönc	oák.
Zalaegerszeg	oák.

Június 11. (szerda)

Csorna	ok.
Csorna	oák.
Makó	oák.
Mezőcsát	oák.
Miskolc	ok.
Polgár	oák.

Június 12. (csütörtök)

Hajdúszoboszló	ok.
Komádi	oák.
Pápateszér	oák.
Szeged-Cserepes sor	ok.

Június 13. (péntek)

Hajdúszoboszló	ok.
Miskolc	ok.
Sásd	oák.

Június 14. (szombat)

Csákvár	oák.
Dömsöd	oák.
Jászberény	oák.
Kaposvár	av.
Kecskemét	kjv+ok.
Kompolt	oák.
Miskolc	av.
Pécs	ok.
Pécs	av.
Siófok-Kiliti	av.
Szentendre	av.
Tura	av.

Június 15. (vasárnap)

Békéscsaba	av.
Békésszentandrás	av.
Bőhönye	oák.
Csorna	av.
Dunaföldvár	oák.
Dunaújváros	av.
Heves	av+mgv+oák.
Jászárókszállás	av.
Jászládány	oák.
Kaposvár	ok.
Kecskemét	kjv+ok.
Kiskunfélegyháza	av.
Kunszentmiklós	oák.
Miskolc	av.
Mórahalm	oák.
Nyíregyháza	av.
Ócsöd	oák.
Pécs	av+oák.
Siófok-Kiliti	av.
Szászvár	oák+av+mgv.
Szeged-Cserepes sor	av+mgv.
Szentendre	av.
Terény	oák.
Tiszakécske	oák.
Vác	oák.
Vámosgyörk	kjv+mgv.

Június 17. (kedd)

Fertőszentmiklós	oák.
------------------	------

Június 18. (szerda)

Jánoshalma	av+mgv.
Miskolc	ok.

Június 19. (csütörtök)

Hajdúszoboszló	ok.
Pácsa	ok.
Ragály	oák.
Szeged-Cserepes sor	ok.

Június 20. (péntek)

Hajdúszoboszló	ok.
Komádi	oák.
Miskolc	ok.

R Ö V I D Í T É S E K

av.	= autóvásár
bv.	= búcsúvásár
csv.	= cserépvásár
kjv.	= közúti jármű vásár
kuv.	= kutyavásár
mgv.	= munkagép vásár
NTV	= Nemzetközi Tavasz Vásár
nmv.	= népművészeti vásár
oák.	= országos állatvásár
oák.	= országos állat- és kirakó vásár
ok.	= országos kirakó vásár
osk.	= országos sertés- és kirakó vásár
PN	= Pünkösdi Napok
r.	= régiségvásár
üv.	= ünnepi vásár

Június 21. (szombat)

Kaposvár	av.
Kecskemét	osk.
Kerekegyháza	oák.
Miskolc	av.
Mohács	oák.
Pécs	av+ok.
Sárbogárd	oák.
Siófok-Kiliti	av.
Szentendre	av.
Tura	av.

Június 22. (vasárnap)

Békéscsaba	av.
Csorna	av.
Drávafo	bv.
Heves	bv.
Izsák	oák.
Jászkóhalm	oák.
Kaposvár	ok.
Kecskemét	kjv+ok.
Miskolc	av.
Nyíregyháza	av.
Pásztó	av.
Pécs	av+oák.
Pécsvárad	oák.
Siófok-Kiliti	av.
Siójut	oák.
Szeged-Cserepes sor	av+mgv.
Szekszárd	oák.
Szentendre	av.
Tápiógyörgye	oák.
Vámosgyörk	kjv+mgv.

Június 23. (hétfő)

Szécsény	oák.
Tiszacsege	oák.

Június 24. (kedd)

Pincehely	oák.
-----------	------

Június 25. (szerda)

Miskolc	ok.
---------	-----

Június 26. (csütörtök)

Hajdúszoboszló	ok.
Kisbér	oák.
Szeged-Cserepes sor	ok.

Június 27. (péntek)

Déaványa	oák.
Hajdúszoboszló	ok.
Kecskemét	VI.27.—VII.6. nmv.
Miskolc	ok.
Óriszentpéter	nmv.

Június 28. (szombat)

Dunapataj	oák.
Isaszeg	osk.
Jászárókszállás	oák.
Kaposvár	av.
Kapuvár	oák.
Kecskemét	kjv+ok.
Mágocs	oák.
Mindszent	oák.
Miskolc	av.
Óriszentpéter	nmv.
Pécs	av+ok.
Siófok-Kiliti	av.
Szentendre	av.
Tura	av.

Június 29. (vasárnap)

Békéscsaba	av.
Békésszentandrás	oák.
Csorna	av.
Jászkesér	oák.
Jászszentlászló	bv.
Kaposvár	ok.
Karád	bv.
Kecskemét	kjv+ok.
Kisújszállás	av+oák.
Miskolc	av.
Nagykőta	oák.
Nagykőrös	oák.
Nyíregyháza	av.
Óriszentpéter	nmv.
Pácsa	bv.
Pécs	av+oák.
Siófok-Kiliti	av.
Szeged-Cserepes sor	av+mgv.
Szentendre	av.
Vámosgyörk	kjv+mgv.

Június 30. (hétfő)

Pécs	r.
------	----

